

Synchron

Zpravodaj Českého filmového a televizního svazu FITES

65. Čtvrtletník FITESU je za námi,
ceny Trilobit před námi

FITES a ARAS proti
odvolání ředitele
Národního filmového archivu

Další pohled na causu
Kovář z Podlesí

Z historie Cen
Františka Filipovského

Loučení s J. Hubáčem,
M. Fialkovou a Zd. Milerem

Recenze dvou nových
českých dokumentů

Servis filmovým profesionálům

Nové knihy

... a další čtení

FITES a ARAS se bezprostředně po rezignaci ministra kultury Jiřího Bessera vložily do hledání ministra nového

Asociace režisérů a scenáristů
Karlovo nám. 19, 120 00 Praha 2
info@aras.cz
IČ: 70969841, č.ú.: 26735021/0100

Český filmový a televizní svaz
Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2
info@fites.cz
IČ:00417530, č.ú.: 26831021/0100

Vážený pan ministr
Karel Schwarzenberg
PČR – Poslanecká sněmovna
Sněmovní 4
118 26 Praha 1

V Praze dne 10. 12. 2011

Vážený pane ministře,

jménem scenáristů, režisérů, filmových a televizních pracovníků Vás jako předsedu strany, která může navrhnout nového ministra kultury, žádáme:

Využijte toho, že je k dispozici osobnost, jakou je pan Ivo Mathé! Ministrem kultury by měl být někdo, kdo je kulturní osobností, kdo zvládal vedení velkých kulturních institucí, kdo bude svou práci dělat čest vaší straně i naší vládě! Nikoho vhodnějšího kolem sebe nevidíme.

Prosíme, zabraňte politikárení s touto funkcí. Nesouhlasíme s tím, že ministerská funkce je pouze funkcí politickou. Bez orientace v problematice, bez vysokého společenského kreditu a pouze s politickou podporou žádný ministr nevyřeší problémy, které ho čekají. V kulturní sféře to platí dvojnásob.

Věříme ve Váš správný úsudek.

Rada ARAS
Výkonný výbor FITES

vyřizuje tajemník BcA. Petr Koza

Asociace režisérů a scenáristů
Karlovo nám. 19, 120 00 Praha 2
info@aras.cz
IČ: 70969841, č.ú.: 26735021/0100

Český filmový a televizní svaz
Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2
info@fites.cz
IČ:00417530, č.ú.: 26831021/0100

Předseda poslaneckého klubu
TOP 09 a STAN
Mgr. Petr Gazdík

V Praze dne 10.12. 2011

Vážený pane předsedo,

nesouhlasíme s Vaším názorem, že funkce ministra kultury je funkce ryze politická. Podobně jako starosta se musí i ministr kultury orientovat mezi „svými“ a mít jejich důvěru. Proto dovolte, abychom se na Vás obrátili s naléhavým apelem, aby byl poslaneckým klubem za TOP 09 a STAN navržen na post ministra kultury ČR pan doc. Ivo Mathé. Profesionální svazy pana Ivo Mathé plně podporují. Domníváme se, že pod jeho vedením bude ministerstvo kultury schopno řešit koncepční i ekonomické problémy a vaši politické straně přinese body za skvělou volbu!

Děkujeme Vám za zvážení našeho návrhu.

Rada ARAS
a Výkonný výbor FITES

na vědomí místopředsedovi Volebního výboru Parlamentu ČR Ing. V. Kubatovi
a ředitelce kanceláře předsedkyně Poslanecké sněmovny paní Ing. A.Páralové

Dopisy obdobného znění byly odeslány také médiím a předsedovi vlády Petru Nečasovi, ministru financí Miroslavu Kalouskovi a na vědomí byly dány místopředsedovi Volebního výboru Parlamentu ČR Václavu Kubatovi a předsedkyni Kulturního výboru Aleně Páralové.

19. PŘEHLÍDKA ČESKÉ DOKUMENTÁRNÍ A ANIMOVANÉ TVORBY

Po loňské odmlce se Přehlídka české dokumentární a animované tvorby uskutečnila dne 18. listopadu v prostorách kina a klubu MAT na Karlově náměstí v Praze.

Přehlídka je nesoutěžní, jejím hlavním úkolem je jednou za rok představit odborníkům i veřejnosti audiovizuální díla, která by neměla zůstat bez povšimnutí.

První ročník se konal v roce 1993 v Divadle Bolka Polívky v Brně. Od roku 1997 je však pravidelně pořádána v pražském kinu MAT, pouze v roce 2001 byla představena v Písku.

V rámci letošní Přehlídky bylo promítnuto několik děl z animovaného cyklu „Dějiny udatného českého národa“, který mapuje naučnou a humornou formou dění na našem území od pravěku do novověku. Cyklus realizuje Česká televize, rozsah je 111 třímínutových epizod a vychází ze stejnojmenné knihy Lucie Seifertové, která je i spoluautorkou scénářů a výtvarnicí; druhým tvůrcem je Pavel Koutský, spoluautor scénářů a režisér.

Těmto dvěma „zpřijemňovatelům dějepisu“ byla za zmíněný cyklus udělena cena FITESu Trilobit Beroun 2010.

Na letošní Přehlídce byla dále prezentována díla, která vznikla v roce 2011 a zanechala stopu v mozku či srdci porotců letošního ročníku cen Trilobit (tedy Trilobit Beroun 2011).

Porota ve složení: Olga Sommerová, Kristina Vlachová, Vítězslav Sýkora, Vladimír Just, Jan Svačina, Jaroslav Černý a Tomáš Pilát si u níže uve-

dených děl udělali znaménko a o filmech následně bouřlivě debatovali. Budou-li se zmíněná díla ucházet o Trilobita, Čestné uznání nebo Zvláštní cenu poroty, nebo těsně odejdou bez ocenění, je v utajení. Je však jasné, že díla jsou to v každém případě neobyčejná, proto byla zařazena do programu Přehlídky. Jde o tyto snímky:

Helga L – 520, režie Miloš Zvěřina

Krev a pýcha, režie Petr Kotrla

Můj otec George Voskovec, režie Libuše Rudinská

I am Like a Tiger, režie Tomáš Škrdlant

Pod sluncem tma, režie Martin Mareček

Nic proti ničemu, režie Petr Marek

Přehlídka se konala za podpory Ministerstva kultury České republiky, vstup na projekce byl volný. -zc-

MINISTERSTVO
KULTURY

Milí přátelé, členové a příznivci FITESu,

hned úvodem, jak se na předvánoční číslo sluší, dvě dobré zprávy. První z nich je informace, že návrh dlouho připravovaného a netrpělivě očekávaného zákona o kinematografii v této chvíli opravdu míří do vlády a očekává se jeho projednání v průběhu ledna 2012. Synchron o tom ubezpečil tiskový mluvčí ministerstva kultury. Pravda, pokud jde o původně předpokládané termíny, má zákon trochu skluz, přinejmenším oproti slibům ministra kultury z letošního podzimu. Účastníci zájmového Čtvrtletníku vědí a ostatní si přečetli v Synchronu č. 5/2011 či ve stenoáznamu na našich webových stránkách, že ministr Besser hovořil o říjnu, nejpozději listopadu letošního roku, ale když pomyslíme na řadu let, kterou to celé dosud trvalo... Druhá zpráva je rovněž pozitivní. Nový generální ředitel České televize Petr Dvořák je nejen komunikativní a vstřícný k jednáním (to pokud se týká našich zkušeností – např. bez problémů přijal pozvání na náš Čtvrtletník 28. listopadu, přišel i se spolupracovníky a byl sympaticky věcný), ale hlavně hned od začátku koná. Projekt, kterým vyhrál výběrové řízení, nebyl zřejmě pouze načrtnutým slohovým cvičením pro příznivě působící image uchazeče o ředitelskou židli, ale seriózním dokumentem. Už první kroky nového ředitele míří k zásadním změnám, tedy ke kvalitativnímu zlepšení hlavních problémů veřejnoprávní televize: k výraznému zvýšení úrovně vysílání, úpravám programového schématu a organizační struktury. Informaci o průběhu Čtvrtletníku přinášíme v příloze časopisu.

Ukázalo se, že aktivně vyjadřovaná nespokojenost (nejen) FITESu s celkovou úrovní a dosavadním vedením ČT byla na místě, jak na listopadovém Čtvrtletníku případně poznamenal jeho moderátor Břetislav Rychlík, nešlo o „nepřátelské postoje“ (jak nás minulé vedení ČT osočovalo), ale správnou snahu o veřejnoprávní televizi vysoké úrovně. K dobrým zprávám patří jistě i skutečnost, že vedle dalších aktivit FITESu průběžně pokračuje i součinnost naší organizace s dalšími profesními sdruženími, jak o tom svědčí i průběh valné hromady ARASu (viz článek Martina Pátka v tomto čísle), či skutečnost, že na našem zmíněném Čtvrtletníku byli přítomni a aktivně zasahovali do diskuse nejen zástupci této asociace, ale mj. Herecké asociace, soukromých společností atd.

Méně příznivé je, že Synchron zatím stále z finančních důvodů vychází v omezeném rozsahu. Také proto vás prosíme, věnujte v tomto čísle pozornost nepříjemnému, ale bohužel nezbytnému seznamu „neplatičů“. Také na vás záleží, bude-li náš časopis vycházet dále a v jaké podobě.

Přejeme vám všem pěkné a klidné vánoční svátky, do nového roku co nejvíc splněných osobních i profesních nadějí a hodně zdraví a lásky.

Redakce, redakční rada a výkonný výbor FITESu

(Pozn. po uzávěrce: Do křesla ministra kultury usedne po Jiřím Besserovi jiný politik; v době uzávěrky tohoto čísla Synchronu ještě nebylo potvrzeno jméno ministra (ministryně) nového (nové). Věříme však, že na brzkém schválení legislativní normy, kterou jsme si pracovníě pojmenovali zákon o kinematografii, to nic nezmění. S nadějí jsme tedy ponechali tuto „položku“ mezi očekávanými vánočními bonusy. Však ji filmařská obec potřebuje jako sůl.

Obsah

- 2** 65. Čtvrtletník FITESU s generálním ředitelem ČT
- 3** Trilobit 2011
- 3** FITES a ARAS proti odvolání ředitele Národního filmového archivu
- 4** O valné hromadě ARASU
- 4** Opět causa Kovář z Podlesí
- 5** Z historie dabingových cen Františka Filipovského
- 8** Loučení s Jiřím Hubačem, Markétou Fialkovou a Zdeňkem Milerem
- 10** O Ekofilmu 2011
- 10** Vzpomínky na film B. Pojara a M. Štěpánka Jabloňová panna
- 11** Konec původních TV formátů v Čechách
- 12** Recenze distribučních dokumentů Pod sluncem tma a Rock života
- 13** Servis filmovým profesionálům: audiovizuální produkce v digitální éře
- 14** Služby Studia Fontána
- 14** Cesty zákona o kinematografii
- 15** Nové knihy: A. Tarkovskij – Krása je symbolem pravdy; J. Horníček – G. Machatý, touha dělat film
- 16** Jak se britská TV vypořádává s historií

Autoři fotografií: Líba Tailor, Petr Makovička, Petr Packan, Markéta Pilátová, Tomáš Pilát, Jana Tomsová, archiv Mirky Humplíkové, archiv ČT, archiv nakladatelství Camera obscura, archiv HBO, archiv nakladatelství HOST, archiv festivalu AniFest. Kresba na titulní straně: Veronika Pilátová.

Pozvánka na tiskovou konferenci

k udílení cen

TRILOBIT BEROUN 2011

Tisková konference se uskuteční

**v úterý 17. ledna 2012 v 15.00 – 16.30 hodin
v kinosále klubu MAT**

(Karlovo náměstí 19, Praha 2).

Akreditace do 14. 1. 2012

**na emailové adrese trilobit@fites.cz nebo
na telefonním čísle 605 716 597 – Dagmar Edelmannová**

SLAVNOSTNÍ VYHLÁŠENÍ CEN

TRILOBIT BEROUN 2011

se koná 28. ledna 2012 od 17.30 hod.

v berounském kině Mír, Politických vězňů 445/13

Akreditace pro novináře do pátku 14. 1. 2012

**na emailové adrese trilobit@fites.cz
nebo na telefonním čísle 605 716 597 – Dagmar Edelmannová**

Doprava: z Prahy zajištěna

od stanice metra B – Stodůlky v 15.30 hod.

Cíl: Beroun – kino Mír

Návrat: ve večerních hodinách

od hotelu Grand do stanice metra Stodůlky

SYNCHRON, časopis Českého filmového a televizního svazu FITES, Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2, internetová adresa: www.fites.cz, kontakty: info@fites.cz, produkce@fites.cz, redakce@fites.cz, uctarna@fites.cz. Číslo účtu u Komerční banky Praha-východ je 26831021/0100.

Řídí redakční rada: Jarmila Cysařová, Zdena Čermáková, Daniel Růžička, Jana Tomsová. Redakce: Tomáš Pilát (šéfredaktor), Agáta Pilátová, kontakt: redakce@fites.cz, tomas.pilat@rozhlas.cz, agata.pilatova@tiscali.cz.

Sazba a grafická úprava Nataša Allramová, tisk Tabuc-Pack s.r.o. Vychází 6x ročně za finanční podpory Ministerstva kultury ČR a Nadace ČLF. Evidence MK ČR č. E 13763. ISSN 1213-9181. Inzerce zajišťuje CLOWN CZ, Václavské náměstí 19, 110 00 Praha 1, tel. 234 656 123, fax 234 656 138, info@clown.cz. Expedice DUPRESS Podolská 110, 147 00 Praha 4, tel. 241 433 396, 721 407 486.

Toto číslo bylo dáno do tisku 14. prosince 2011. Předplatné 600 Kč (včetně poštovného) je pro členy Fitesu zahrnuto v členském příspěvku.

OMLUVA:

Z článku minulého čísla *Synchronu*, který byl věnován udílení Cen Františka Filipovského v Přelouči, tedy akci, na které se významně podílí i FITES, nedopatřením vypadly některé informace. Dodáváme je tedy se zpožděním a omluvou.

Cena FITESu za mimořádné dabingové zpracování hodnotného audiovizuálního díla včetně seriálů byla udělena autorům dabingu snímku **FUNNY LADY** v režii Vladimíra Žďánského. Vyrobila Česká televize.

Cenu za překlad získal Pavel Medek a za úpravu Vladimír Žďánský (snímek **Vojenský soud se vzbuřenci z lodi Caine**).

Martin Stránský obdržel za výkon v seriálu **Dr. Hause** i Cenu diváků.

„DĚLÁME POMĚRNĚ RYCHLÉ KROKY,“ ŘÍKÁ GENERÁLNÍ ŘEDITEL ČT PETR DVOŘÁK (65. Čtvrtletník FITESu)

V kinosále MAT, kde se v pondělí 28. listopadu 2011 konal 65. Čtvrtletník FITESu, nebylo k hnutí. Zájemci seděli i na schodech, postávali u dveří. Přiláká je atraktivní host, generální ředitel České televize Petr Dvořák, který s sebou přivedl kolegy z managementu ČT Andreu Majstorovičovou a Václava Myslíka, a téma – *Budoucnost České televize*. Panelovou diskusi moderoval Břetislav Rychlík. Na Čtvrtletníku byl přítomen i zástupce televizních odborů Adam Komers, o němž Rychlík s jemným humorem prohlásil, „odborní nás přišly zkontrolovat.“ Komers ovšem přišel spíš z vlastního zájmu jako příslušník tvůrčího týmu ČT. Dostavili se rovněž představitelé ARASu, Herecké asociace, soukromých produkčních společností atd.

Moderátor úvodem připomněl fakt, že v posledních letech podstatně poklesla úroveň televizního vysílání, projeví se výrazné nedostatky dramaturgie i dalších složek, a uvedl některé teze z Dvořákovy projektu, s nimiž zvítězil v konkursu. Položil „rozjezdovou“ otázku: projekt mj. zavádí princip tvůrčích (produkčních) skupin tvořených producenty i dramaturgy; z formulace vyplývá, že producent bude zodpovědný za obsah i za financování projektů. Neměli by spíš pracovně stát proti sobě? Petr Dvořák vysvětlil záměry nového vedení, strukturu tvůrčích či producentů skupin (zatím v pracovní verzi) i představy o jejich fungování. Zdůvodnil, proč by podle jeho názoru měl být vůdčí osobností producent (pozor – nikoliv produkční!). Podle něj jde o nastavení standardního spravedlivého systému, jeho zjednodušení a na neposledním místě jde o vznik soutěživosti mezi skupinami a možnosti tendrů. Záměr vyvolal delší diskusi (Andrea Majstorovičová, Olga Sommerová, Ivan Biel a další). Na připomínku Jarmily Cysařové, že systém tvůrčích skupin se v ČT už osvědčil v devadesátých letech, Dvořák sdělil, že před zpracováním svého projektu konzultoval své záměry s někdejší ředitelem Ivem Mathé. (Což vyznělo sympaticky i nadějně zároveň.) V té souvislosti

se hovořilo o nutnosti skutečně kreativních producentů, které je třeba vychovat i získat. Jako příklad producentské osobnosti padlo jméno Čestmíra Kopeckého, připomněla se i zkušenost s tvůrčími skupinami Barrandova šedesátých let (Elmar Klos).

Hlavním kritériem vedení je podle Petra Dvořáka kvalita vysílání, sledovanost až na druhém místě; přičemž ho ovšem sledovanost eminentně zajímá především u zpravodajských pořadů. V diskusi vysvětlil i záměr „dětského“ kanálu, s nímž počítá.

Dále byla řeč o kulturních pořadech a kulturnosti vůbec (B. Rychlík a další), o tom, na koho se v ČT mají obracet nezávislí producenti (Jana Tomsová), o komunikaci vedení ČT s tvůrci (vlastní zkušenosti uvedla Kristína Vlachová), o možnostech spolupráce s EU (Martin Vandas) atd. Pan režisér Jiří Krejčík připomněl, že v ČT leží „ve skříních“ řada nerealizovaných scé-

nářů, některé nekvalitní, jiné možná dobré, na což Dvořák reagoval, že tím se už vedení ČT zabývá.

Bohatství nadhozených problémů svědčilo o aktuálnosti i a naléhavosti televizních témat i o aktivním zájmu členů FITES. Moderátor přislíbil, že v dalších čtvrtletních dojech také na další problémy.

(Stenografický záznam 65. Čtvrtletníku FITES bude k dispozici v nejbližší době.)

-ap-

TRILOBIT 2011

Ve chvíli, kdy obdržíte toto číslo Synchronu do svých schránek, bude patrně již rozhodnuto o držitelích tradičních cen FITESu – Trilobitech a čestných uznáních za vynikající filmová či televizní díla roku 2011 a o Ceně Vladislava Vančury; ve chvílích, kdy píšu tyto řádky (2. prosince 2011), porota stále pilně pracuje. Její členové si vyměňují zkušenosti a názory, samozřejmě se mluví o určitých titulech či počinech. Porota se pravidelně schází, v dobách mezi schůzkami se téměř přehřívají mailly a telefony.

Letos má porota silné režisérské zastoupení, dalšími členy jsou televizní producent, kritikové a novinář. Konkrétně: Olga Sommerová (předsedkyně poroty), Kristina Vlachová, Jaroslav Černý, Vítězslav Sýkora, Vladimír Just, Jan Svačina a Tomáš Pilát. Producenty se o porotu stará Zdena Čermáková, pomáhá i Jana Komarová. Debatuje se odpovědně, argument střídá argument, porota zkrátka bere své poslání velice vážně. Logicky: Trilobit patří k vlajkovým lodím FITESu, jsou to naše ceny s tradicí od 60. let minulého století. Ve filmařské obci mají velkou váhu. Ta tradice zavazuje.

Producenti se k porotě Trilobita chovají vesměs vstřícně, ochotně poskytují DVD s filmy nebo alespoň organizují speciální projekce. To samozřejmě práci poroty ulehčuje, její členové mají většinu snímků na „svém“ nosiči a mohou se na ně v klidu podívat. Ke klidu jistě přispěla i změna ve stanovách cen Trilobit: už se nehodnotí snímky uvedené od 1. ledna do 31. prosince daného roku, ale od listopadu předešlého do listopadu hodnoceného roku. Je to logický krok – díla premiérována v prosinci, a především v jeho druhé polovině, se těžko sháněla, porota je musela vidět v předstihu a mnohdy v hektické atmosféře před definitivním uzavřením výsledků.

Jak to všechno letos dopadne se dozvíme 28. ledna 2012, kdy – tradičně v Berouně – proběhne slavnostní vyhlášovací večer. Pozvánku na něj i na předcházející tiskovou konferenci (17. ledna, 15 hodin, klub MAT na Karlově náměstí v Praze) otiskujeme na jiném místě tohoto vydání Synchronu. Věříme, že i tentokrát prožijeme v berounském kině Mír příjemný večer s filmy a filmečky a že ceny si najdou ty autory, kteří si je zaslouží.

-top-

SPOLEČNÝ DOPIS FITESU A ARASU MINISTRU KULTURY V SOUVISLOSTI S ODVOLÁNÍM ŘEDITELE NÁRODNÍHO FILMOVÉHO ARCHIVU VLADIMÍRA OPĚLY

Vážený pane ministře,

z otevřených zdrojů jsme se dozvěděli, že k 11. listopadu 2011 byl šest týdnů před oficiálním koncem svého funkčního období odvolán ředitel Národního filmového archivu Vladimír Opěla. Považujeme jej za mimořádně bezúhonného a ve své celé dosavadní práci vysoce kompetentního člověka. Proti tomuto postupu důrazně protestujeme a žádáme Vás o vysvětlení.

Tento dopis byl projednán a schválen valnou hromadou Asociace režisérů a scenáristů (ARAS) dne 21. 11. 2011.

Doc. Mgr. Petr Kaňka – ARAS, MgrA. Ivan Biel – FITES, MgrA. Jaroslav Černý – FITES

Proti způsobu, jakým odvolal ministr Jiří Besser ředitele Národního filmového archivu Vladimíra Opělu, protestují i signatáři otevřeného dopisu akademické obce. Podepsalo jej téměř sedmdesát odborníků v oblasti filmu a příbuzných oborů. Podle signatářů byl způsob odvolání netransparentní a nedůstojný.

VALNÁ HROMADA ARAS

Asociace režisérů a scenáristů uspořádala 21. listopadu valnou hromadu svých členů, která byla nebyvale početně zastoupená. Více než 80 přítomných osob – když nepočítáme hosty – představuje účast více než poloviny členů Asociace. K hojně účasti přispěla jistě i přítomnost a vystoupení nového generálního ředitele České televize Petra Dvořáka. Ten seznámil účastníky valné hromady se svými záměry a plány změn v této instituci, která je pro většinu českých režisérů a scenáristů tím nejdůležitějším vysílatelem, zaměstnavatelem nebo výrobním partnerem. Čestná předsedkyně Asociace Helena Třeštíková to nazvala historickou chvílí, protože nebylo zvykem, aby se generální ředitelé ČT účastnili valných hromad. Častěji spíše slýchávali kritiku a také jejich kariérní dráha nekončila příliš slavně.

V případě nového generálního ředitele oceňují profesní sdružení jeho komunikativnost a otevřenost. Doufáme, že se skutečně blýská na lepší časy pro Českou televizi. Obě profesní sdružení, ARAS i FITES, svými společnými aktivitami a kritikou bývalého vedení České televize vždy usilovala o zachování jejího veřejnoprávního charakteru a ochranu národního kulturního dědictví. Jejich společenská prestiž na české kulturní scéně touto konfrontací posílila. Možná, že i to byl důvod, že se více členů Asociace, ale i nečlenů zajímá o výsledky a plány tohoto (jejich) profesního sdružení, které navzdory nechuti k organizacím a spolčování jim může poskytnout ochranu a prosazovat jejich zájmy včetně těch honorářových. Nikdo jiný to neudělá.

Martin Pátek

CAUSA: JAK TO BYLO S KOVÁŘEM Z PODLESÍ

Další ohlas na články v Synchronu č. 3 a 4/2011

Dosud jsem neměl chuť se vyjadřovat ke štvavé kampani v médiích pod taktovkou Pavla Göbla. Každá trpělivost ale jednou přeteče a tak ani já už se nechci dále dozvídat z různého odborného i neobdobného tisku jednostranný popis událostí, které se udály od konce roku 2008 do začátku roku 2010, kdy jsem ve společnosti Lennox působil jako jednatel a producent.

Režisér Göbl se na mě tehdy obrátil se scénářem ke Kováři z Podlesí během natáčení filmu Veni, Vidi, Vici. Poté, co se projekt na rok zastavil a oba jsme měli dost času se jeho pohádce věnovat, sešli jsme se s Kamilem Kožíškem, který se nabídl projekt finančně pokrýt prostřednictvím fondů svého bratra Milana Kožíška (prodej slovenského ropovodu etc).

Finanční podpory bylo opravdu třeba, protože jsme se rozhodli jít cestou staveb na lokaci, nikoliv dekorací ve studiu nebo za pomoci počítačové grafiky. Chtěli jsme celou atypickou vesnici postavit rovnou někde v lese. Tato cesta prodražila film cca k 80mil Kč vč. DPH. Pavel Göbl si byl zcela vědom svého požadavku a byl dokonce nadšen ze smělého plánu postavit stavbu někam, kde by později sloužila jako tematický zábavní park. Společně jsme v tom viděli možnost, jak film realizovat bez kompromisů. V prvním kole slyšení u grantové komise MK ČR byl projekt zamítnut pro nedostatky scénáře. V ČT se k výhradám ke scénáři připojili a tak se Göbl rozhodl přizvat na pomoc Petra Jarchovského, aby původní hodi- nový scénář, posléze natečený na celovečerní film, přepsal na plnohod-

notný. Samozřejmě to mělo být placeno ze soukromých peněz společníků Lennoxu, ale k tomu se dostanu ještě později.

V mezitím, kdy se překopával scénář ke Kovář z Podlesí, jsme s Göblem žádali o grant a koprodukcí k dalšímu scénáři podle jeho knihy Tichý společník. Tato etapa se nějak vytratila ze všech popisů událostí publikovaných v médiích dle PG. Zřejmě to zavinila selektivní paměť. Od září 2009 jsme byli v naději, protože jsme měli zprávy z MK ČR, že by se mohlo dostat i na nás. Na tuto zprávu čekala Česká televize, zahraniční partneři, herci a vůbec všichni zaangażovaní do tohoto projektu. O dva měsíce později se naše očekávání naplnila a byl podepsána smlouva.

S touto smlouvou jsem se mohl vrátit do ČT a pokračovat ve smluvním vyjednávání. Ten, kdo má zkušenost s podobným jednáním, asi tuší míru komplikací a praktiky monopolního koproducenta. Zde přišlo i na přetřes jméno Pavla Göbla, z nějž měli v ČT obavy, zda takto náročný projekt zvládne on a jím nominovaní klíčoví členové štábu bez zkušeností s obdobnou produkcí. Nicméně jsme vše dohodli, za Göbla jsem se postavil a v lednu byla koprodukční smlouva stvrzena podpisy. Netrvalo ani dva týdny a přišel dopis od Göbla, kde mi sdělil, že se rozhodl projekt předat do produkce Next, která se do té doby zabývala pouze servisem menších zahraničních reklam. Hlavním argumentem v dopise na rozloučenou byla Göblova obava z nezvládnutí termínu natáčení, což byl protimluv sám o sobě. Nový producent bez finančního jistění – podle mne – nemá šanci zvládnout termín vůbec, což se taky časem potvrdilo. Dosud se odtočil jen jeden den a to nejspíš pouze účelově, k udržení dotací. Nová producentka Kateřina Špůrová z Next production byla ochotna jednat pouze v režimu – „vše natočíme ve studiu za polovic a tak vám děku-

jeme – odejděte“. Jakékoliv vyrovnání za vykonanou práci považovala za zbytečné.

Bohužel jsem byl po týdnu jednání s novou produkcí bratry Kožíšky odvolán z funkce jednatele a tím odvolán i z vyjednávání či účetní uzávěrky.

A teď tedy něco málo k těm financím. Jak Göbl psal ve vašem periodiku, že 200 tisíc Kč, které uznává, nepokrývají ani náklady na práci se scénářem v honorářích Petra Jarchovského či zálohy na scénář, kterou si nechal vyplatit na dobré slovo dva dny před odesláním dopisu na rozloučenou. Připočtu-li si mzdu průměrnou, nikoliv osmnáctiměsíční působení na projektu Kovář z Podlesí, převyšuje to požadovanou částku. Jediné, co může být považováno za sporné, je způsob čerpaní, kdy jsem si jako jednatel vyplácel odměnu sám. Ostatně – měl jsem přístup k účtu víc než rok a půl a dělo se to průběžně za plného vědomí majitelů, kteří na základě mých reportů firemní konto doplňovali. Zkrátka jsem se odmítl stát rukojmím uprostřed soudních tahanic mezi unáhleným a paličatým Göblem a neprofesionalitou Kožíška, který Göbla chtěl buď vyměnit, nebo snížit jeho scenaristicko-režijní odměnu a projekt udržet v Lennoxu. Dostatečnou pokutou pro mne byla již ztráta práce ze dne na den a dočasné utopení všech léta budovaných domácích a zahraničních kontaktů, které jsem do projektu naverboval.

Českému filmu bych chtěl popřát zajímavé hrdiny, ale i tvůrce, kteří se jimi nechají inspirovat v reálném světě. Vás pak prosím, abyste si ověřili fakta i z druhé strany dřív, než začnete vrhat světlo na mě jako na hlavního zloducha české kinematografie. A i kdybyste věřili mediálnímu pláči Pavla Göbla, jemuž se pomalu rozkládá původní projekt pod rukama, tak si vezměte na pomoc kalkulačku a dejte si dvě minuty práce. Možná to ledacos napoví...

Tomáš Sobola

MALIČKO O DABINGOVÝCH CENÁCH FRANTIŠKA FILIPOVSKÉHO

Režisér a pamětník „dabingových Přeloučí“ Josef Eismann vyhověl naší prosbě a napsal pro Synchron malou vzpomínku na začátky této záslužné, dnes už velice prestižní a příjemné akce. Děkujeme autorovi za cenná připomenutí, která mají nejen historickou, ale také inspirativní hodnotu.

S původním nápadem a iniciativou seznámili FITES tehdy v roce 1994 otcové města Přelouče, zejména, pokud si vzpomínám, místostarosta pan Pultr. Šlo o to, že před rokem zesnulému Františku Filipovskému měla být jako přeloučskému rodáku odhalena pamětní deska na rodném domě a in memoriam udělena cena města Přelouče za celoživotní dabingovou tvorbu. S tehdejší předsedou FITESu Martinem Skybou jsem se v celé věci svezl jako jediný člen výkonného výboru, který v té době pracoval v dabingu. Následovalo několik schůzek, k nimž se za Hereckou asociaci připojili tehdejší předseda pan Teplý a člen výboru pan Švarc. Na podrobnosti schůzek si při nejlepší vůli už nevzpomínám (a vlastně je ani nepovažuji za příliš důležité), zdá se mi, že pak už šlo všecko jaksí samo sebou: po slávě nultého ročníku následovaly ročníky další, v nichž se počet zúčastněných organizací a dabingových cen Františka Filipovského postupně rozšiřoval až do dnešní podoby.

Na co si nikoli bez dojetí vzpomínám, je ale atmosféra tehdejšího dění: že všecko se to odehrávalo ještě před příchodem „blbé nálady“, byli jsme všichni nadšení a horliví. Dabing prožíval po pádu bolševismu a z toho plynoucího přílivu mnoha zahraničních filmů i TV inscenací a seriálů obrovský boom – daboval kdekdo, často velmi všelijak, a dabing tím pádem značně ztrácel na kvalitě i prestiži. Zdálo se nám, že je velmi třeba oba ty atributy mu nějak vrátit, že je třeba málo četné kvalitní dabingy vyzdvihnout a jaksí odměnit, odlišit tvorbu od pokleslé fabrikace, zřetelně označit osobnosti, které té náhlé mnohosti nepodlehly a produkují dabing hodný tradic, jak se tehdy poněkud nadneseně říkalo, „české dabingové školy“. (Ten pojem by ostatně myslím zasloužil, aby se jím někdo fundovaný trochu zabýval, ona „česká škola“ nevznikla sama sebou – za bolševika se dabovalo podstatně méně a v dabingu pracovala řada renomovaných tvůrců, kteří v tu dobu jinde pracovat nemohli. I vděčil, řekl bych, tehdejší dabing paradoxně za svou kvalitu do jisté míry i res-

triktivní politice totalitního režimu.) Přeloučská iniciativa přišla v té situaci jako na zavalanou, ustavení cen za dobrý dabing zdálo se nám být znamenitou příležitostí tu práci očistit, vrátit ji jaksí do oblastí umělecké tvorby, z níž hrozila postupně vymizet, vzbudit znovu upadající ctižádost ke kvalitní práci s jazykem i herectvím. Byli jsme hnáni nadšením málem obrozeneckým, připadalo nám, že moc televizního média je třeba všemi prostředky obrátit k dobrému: k šíření nepokleslého jazyka, k esteticky výchovným funkcím, ke všem hodnotám, které s sebou dokáže nést masově vnímaná dramatická tvorba.

Dobrá, když se dnes ohlžím za těmi sedmnácti léty, řekl bych, že ta tehdejší snaha nebyla marná. Samozřejmě se občas dočítám v novinách jedovatosti o dabingových zlatokopech, kteří pro mrzký honorář prodraží televizi, brání národu v učení cizím jazykům, ubírají dabovaným dílům na původní nádherné autenticitě a bůhvíco ještě. A samozřejmě to všecko je jiná otázka: dabing tu prostě je, má své oprávnění, své diváky a mnoho dalších dobrých důvodů k existenci. Nemusí se nám líbit ani leckdy poněkud stereotypní tvář slavnostního předávání Filipovského cen. To základní ale, oč tehdy (a pořád ještě) šlo a jde, to základní, zdá se mi, se v podstatě daří: celková úroveň dabingu se znovu zvedla, hanebnost se v něm děje, řekl bych, stále méně, obecně vzato, většínou se naň dá koukat bez skřípění zubů, ba mnohdy s požitkem a uspokojením. Nejsem až tolik naivní, abych veškerou zásluhu o ten vývoj přisuzoval cenám Františka Filipovského, spousta v dabingu pracujících tvůrců se prostě za tu dlouhou dobu spoustě věcí přiučila, bez zásluh jistě nejsou ani stále se vyvíjející technologie (jejich vliv nelze bohužel vždycky považovat za jednoznačně kladný), ale vcelku zaplatpámbu za ten přeloučský podnik, vážím si ho i svého maličké podílu na něm a jsem rád, že je. Což bych si silně přál, aby tak či podobně cítili i jiní. Tvůrci i ctěné obecenstvo.

Josef Eismann

NEPLATIČI

Důrazně prosíme o neprodlené doplacení členských příspěvků za roky 2010 + 2011 na účet: č.ú. **26831021/0100**. Prosím do zprávy pro příjemce napsat celé jméno a poznámku ČP (členský příspěvek) a letopočet, kterého roku se platba, či doplatek do základní výše, týká.

VÝŠE ROČNÍHO ČLENSKÉHO PŘÍSPĚVKU

VĚK	ČÁSTKA
0 – 60 let	600 Kč
61 – 65 let	300 Kč
66 – výše	dobrovolné

Je nám zřejmé, že nezaplacení členských příspěvků u mnoha členů není úmyslné, že je to pouhé opomínutí, že i mnozí ani přesně nevědí, jaká částka byla na valné hromadě odsouhlasena. FITES není jen Synchron (a už ani na ten nestačí a jak máme inovovat, když nejsou pokryty základní režijní náklady...?). Zadarmo nejsou ani akce typu Trilobit, Ceny Františka Filipovského, hojně navštěvované Čtvrtletníky, Přehledky dokumentárních a animovaných filmů, korespondence se členy, s veřejností, reakce na společenská a politická dění, která ovlivňují kulturní sféru, spolupráce s ostatními profesními organizacemi. FITES vykazuje celoroční aktivitu. Rád by také rozšířil sféru svého zájmu a vytvořil zázemí pro tvůrce. Ale, bohužel, bez finančního krytí lze činit jen málo.

NEZAPLATILI ČI MAJÍ NEDOPLATKY

Příjmení	Jméno	ČLENSKÝ PŘÍSPĚVEK					
		za rok 2010			za rok 2011		
		výše příspěvku v Kč	datum platby	zaplacen v Kč	výše příspěvku v Kč	datum platby	zaplacen v Kč
Ausobský	Luděk	300			300		
Balounová	Mylada	300	1-10-11	300	300	01-10-11	200
Barla	Andrej	300			300		
Barta	Jiří	300	03-30-10	500	300		
Baňinka	Jaroslav	300			300		
Bělohavý	Karel	600	04-20-10	600	600		
Boháčková	Nataša	600			600		
Čapková	Judita	600			600		
Čejková	Věra	300			300		
Činčerová	Alena	600			600	04-11-11	600
Dedei	Boban	600			600		
Derzsiová	Alena,	600	04-22-10	600	600		
Dominik	Pavel	600			600		
Doubková	Dagmar	300			300		
Dražilová	Zuzana	600			600		
Dufek	Jiří	600			300		
Eismann	Šimon	600			600		
Fojtík	Pavel	600			600		
Gogola	Jan, jun.	600	03-01-10	600	600	03-14-11	500
Habartová	Anna	300			300		
Hádková	Jana	600	04-02-10	600	600		
Halousek	Milan	300	07-20-10	400	300		
Havas	Michael	nebyl čl.			300		
Hendrich	Vladimír	600			600		
Hlavatý	Petr	600			600		
Hlavatý	Libor	600	03-18-10	600	600	01-04-11	500
Hojda	Petr	600			600		
Hradecká	Jiřina	600			600	08-23-11	500
Hejna	Ivan	600			600		
Hykl	Jaroslav	600			600		
Hynková	Alena	300			300		
Chaun	Igor	600			600		
Chmela	František	300	05-10-10	200	300		
Jáchim	Ivan	600	03-01-10	600	600		
Jančárek	Zdeněk	600			600		
Jedlička	Svatopluk K.	600			600		
Jiříčková	Jana	600	04-08-10	600	600		
Josek	Jiří	600	03-11-10	600	300		
Kacian	Jan	300			300		
Kačírek	Pavel	300			300		
Kačírková	Ivana	300			dobrovolné		
Kačor	Miroslav	600			300		

Příjmení	Jméno	ČLENSKÝ PŘÍSPĚVEK					
		za rok 2010			za rok 2011		
		výše příspěvku v Kč	datum platby	zaplacen v Kč	výše příspěvku v Kč	datum platby	zaplacen v Kč
Karlík	Vladimír	600	04-24-10	600	600		
Kohoutková	Kateřina	600			600		
Koniřová	Jarmila	300			300	02-16-11	300
Korčák	Vít,	300			300		
Kořán	Michael	300			dobrovolné		
Kořánová	Bohunka	300			300		
Koutský	Pavel	600			600		
Kraus	Jan	600			600		
Křístek	Václav	600			600		
Kubala	Martin	600	03-29-10	1 000	600		
Kubálková	Alena	300			300		
Kubant	Pavel	600			600		
Kukal	Dušan	600	03-05-10	600	600		
Kunz	Vladimír	600	03-02-10	650	600		
Laštuvková	Věra	300			dobrovolné		
Látal	Ivan	600	02-25-10	600	300		
Ledererová- Arnaudová	Lada	600			600	03-21-11	600
Lesniak	Milan	600			600		
Ludvík	Bedřich	600			600		
Lukavský	Zdeněk	300			300		
Lukeš	Alexander	300			300		
Mádle	Jiří	600			600		
Machoň	Karel	600			300		
Majstorovičová	Andrea	600			600		
Makovička	Petr	600			600		
Marek	Jaroslav Jerry	300			dobrovolné		
Mattlach	Jan	600			600		
Meisnerová	Zuzana	600	03-22-10	1.000	600		
-Wismer	Věra	300			dobrovolné		
Mesteková	Eva	600	14.3.201	500	600	01-19-11	500
Miklínová	Galina	600			600		
Milion	Stanislav	600			600		
Moudrý	Jiří	300			dobrovolné		
Mráz	Vladimír	600			600	02-11-11	600
Müllerová	Alena	600	01-25-10	600	600		
Otčenášek	Jan	300			300		
Pavlátová	Michaela	600	03-15-10	500	600	02-28-11	500
Pawłowská	Halina	600			600		
Petras	Jan	600			600	06-16-11	600

Příjmení	Jméno	ČLENSKÝ PŘÍSPĚVEK					
		za rok 2010			za rok 2011		
		výše příspěvku v Kč	datum platby	zaplacen v Kč	výše příspěvku v Kč	datum platby	zaplacen v Kč
Pinkavová	Hana	600			300		
Poláková	Jarmila	600	01-12-11	500	600	01-12-11	500
Poltikovič	Viliam	600	03-11-10	600	600		
Pospíchal	Petr	300	03-23-10	500	300		
Pyško	Alexej	600			600		
Růžička	Jaroslav	600			600		
Rychecký	Milan	300			300		
Sedláček	Miroslav	600			600		
Semrád	Pavel	300			300		
Semschová	Jana	600			600		
Schmidtová	Eliška	600			600		
Silajdič	Jelena	600			600		
Šimbartl	Pavel	600			600		
Skala	Petr	300			300		
Smola	Petr	600	03-19-10	600	300		
Soprová	Jana	600			600		
Součková	Svatava	600	12-28-10	600	600		
Sovják	Miroslav	600			300		
Spanlang	Tomáš	300			300	05-16-11	500
Svačina	Jan	600			600		
Sýkora	Vítězslav	600			600		
Šafařík	Bernard	300	03-29-10	300	300		
Šajmovič	Juraj, jun.	600			600		
Šandová	Marie	600			600		
Šikl	Jan	600			600	01-19-11	500
Šimková-Přišćáková	Kateřina	600			600		
Šlapáková	Irena	600			600		
Šmídmajer	Miloslav	600			600		
Štěpán	Zdeněk	600			600	01-12-11	600
Štern	Jan	600			600		
Štoll	Martin	600			600		
Štroblová	Soňa	600	03-01-10	500	600	01-25-11	500
Šusterová	Kateřina	600			600		
Taussig	Pavel	300			300		
Turnovská	Magdalena	600	03-05-10	600	600	03-21-11	500
Tuščák	Miroslav	300	11-12-10	300	300		
Uldřichová	Lajana	300			300		
Uldřichová	Helena	600			600		
Úlehla	Zdeněk	600	12-29-10	300	600	12-29-10	300
Vašíček	Jaroslav	300	11-08-10	400	300		
Vášová	Anna	600			600		
Vernerová	Andrea	600			300		
Vostřez	Michal	600	03-09-10	500	600		
Vyčřál	Jan	600			600		
Walló	Olga	300			300		
Zelenka	Petr	600			600		
Zemanová	Zuzana	600			600		
Zrno	Petr	300			300		
Žalud	Karel	600			600		

Seznam členů, u nichž nemáme dostupná data narození.

Nemůžeme tudíž vypočítat výši příspěvku, kterou by měli uhradit. Prosíme u níže uvedených členů o zaslání dat narození na mailovou adresu: volna.a@seznam.cz (paní ing. A. Volná – ekonom Fitesu). Také prosíme o zaslání platby nebo doplatku dle výše uvedeného principu.

Pokud je Vaše platba v pořádku, omlouváme se.

Příjmení	Jméno	zaplacen v roce 2010 v Kč	zaplacen v roce 2011 v Kč
Bárta	Vladimír	-	-
Bartesová	Šárka	-	-
Bártová	Gabriela	600	-
Beinhauer	Miroslav	-	-
Bernard	Jindřich	600	-
Čulíková	Marie	300	-
Dekoj	Antonín	-	1000
Dobeš	Marek	-	-
Fixcherová	Táňa	-	600
Hapala	Jiří	500	500
Hašková	Irena	900	200
Hledík	Peter	-	-
Hradecký	Ivan	-	-
Hruška	Libor	1000	-
Jančárek	Petr	-	-
Ježková	Iva	600	500
Juna	Jindřich	-	-
Kabelík	Vladimír	-	-
Kadeřábek	Jan	-	-
Kališová	Jana	-	-
Kaňka	Petr	-	-
Kaplan	Lukáš	-	-
Knop	Václav	-	-
Kodeš	Jiří	500	-
Kolár	Martin	-	-
Konášová	Lucie	-	-
Křičková	Anna	-	-
Kudrna	Tomáš	-	-
Kvasnička	Jiří	600	-
Lamková	Hana	300	300
Lengyel	Jan	-	-
Lipšanský	Jan	-	-
Liška	Miloslav	600	-
Michálek	Michal	600	-
Mikulcová	Kateřina	-	-
Mlčák	František	-	-
Novák	Jan	-	-
Novotná	Irena	1000	-
Nýdrle	Petr	-	-
Olmer	Vít	-	-
Opočenská	Daniela	-	-
Pánka	Stanislav	300	300

U níže uvedených členů prosíme zaslát jen data narození, také nemáme k dispozici (platby uhrazeny v plné i vyšší částce)

Agathonikiadis George, Bělohradský Tomáš, Biel Ivan, Bouše Jaroslav, Cejnková Zora, Čápková Dagmar, Ducháčková Marie, Ježková Iva, Komers Adam, Koutný Luděk, Machal Vlado, Pátek Martin, Ployhar David, Průšová Karolina, Šnirychová Alice, Vandas Martin, Vašíček Petr, Žabka Michal.

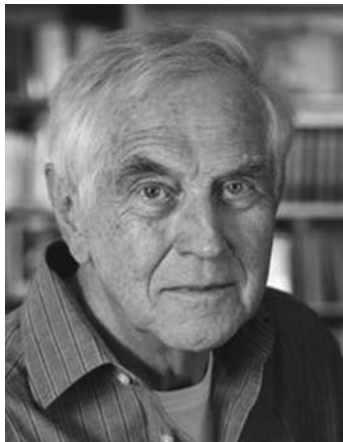
Děkujeme

Není vše jen černé, jsou i tací, kteří zaplatili ve vyšších částkách. Uveřejníme v některém z příštích čísel.

V minulém čísle Synchronu jsme slíbili obsáhlejší rozloučení se dvěma osobnostmi spjatými se světem filmu. Zde jsou.

AUTOR ODEŠEL, DÍLO TRVÁ

Jiří Hubač * 27. 8. 1929 – † 27. 9. 2011

Mladý muž, který vystudoval elektrotechnickou průmyslovku, byl poté zaměstnán u známé firmy Křížík jako redaktor časopisu Technická politika. O životní dráze spisovatele původně nesnil. Když ho však těžká nemoc zahnala do sanatoria, začal si své prožitky, existenciální úvahy zaznamenávat, postupně i uveřejňovat. A psaní ho uchvátilo. Spolupracoval s Jaroslavem Dietlem na některých dílech Tří chlapů v chalupě, napsal svou první, dnes již zapomínanou televizní hru Zítřka a pozítří. Jak na ni vzpomínal před dvaceti lety?

„Tato první hra, kterou jsem pro televizi napsal, měla dost pohnutý osud... Po natočení režisérem Františkem Filipem byla s velkým povykem zakázána a exemplárně označena za deformovaný obraz mladé generace. Nešlo o nic víc, než o pokus autenticky postihnout příslušníky mladé generace. Žijící mimo organizované normotvorné společenství. Odpovědní představitelé Československé televize, svazu mládeže a Ústředního výboru KSČ si hru na zvláštních projekcích nesčetněkrát promítali a vlastně jí nepřímou dodávali nechťenou publicitu. Zakázaný text koloval v televizi a některá slangová úsloví se stala velmi oblíbenými mezi televizními pracovníky. Jaroslav Dietl dokonce některá z nich použil s mým souhlasem ve svých hrách. Takže když pak byla hra po třech letech v roce 1963 konečně uvedena, kritici ve zvláštní shodě, tak trochu s pozdní apologetikou, ji označili za průkopnický čin v původní televizní tvorbě.“

V šedesátém prvním roce přijal Jiří Hubač nabídku Jaroslava Dietla a stal se dramaturgem literárně dramatického vysílání Československé televize. Ve svých dvaatřiceti letech nastoupil tedy do rozvíjejícího se, stále ještě mladého média v období pro původní televizní hru dosud nejšťastnějším. Charismatictí šéfové a tvůrci – František Daniel, Zdeněk Bláha, František Pavlíček, režisér František Filip, Eva Sadková, dramaturgyně Jana Dudková a další vytvořili sehraný, pro rozvoj naší televize nadšený tým v uvolňující se společenské atmosféře od zlomu padesátých a šedesátých let. Nabízeli spolupráci renomovaným autorům, hledali nové začínající, vypsalí soutěž pro autory, položili základy kultivované původní televizní dramatické tvorby. Jiří Hubač inicioval (a spolupracoval s Jaroslavem Dietlem) seriál Eliška a její rod v hlavní roli s Olgou Scheinpflugovou, pro kterou byla postava Elišky napsána, napsal vlastní hry Raport a Pasiáns. Ale to se už psal rok 1968.

Po éře ústředního ředitele ČST Jiřího Pelikána (1963-1968), kterého vystřídal ve funkci na pokyn z Moskvy Jan Zelenka, došlo v dramatické tvorbě k rozsáhlé kastraci. Po žádosti vedoucího oddělení stranické práce ve sdělovacích prostředcích ÚV KSČ předložil Jan Zelenka zprávu, napsanou tehdejšími vedoucími dramatické tvorby Antonínem Dvořákem. Tvorbu předešlých let označil za katastrofální, zmanipulovanou tvůrčími svazy a jejich koordinačním výborem, nadřazenou nad leninské chápání kultury lidu, posluhující protisocialistickým silám. Dvanáct již realizovaných celovečerních inscenací z let 1968-1969 bylo vyřazeno z programu. Pasiáns Jiřího Hubače se dostal do důstojné společnosti s inscenacemi Pavla Kohouta, G. B. Shawa, Samuela Becketta, Zdeňka Bláhy, Františka Pavlíčka, Jana Beneše, Oldřicha Daňka... Od roku 1971 následovaly postupné výpovědi. Při hodnocení pracovníků ČST v roce 1972 zněl závěr u režiséra Jiřího Bělky a Jiřího Hubače: Doporučit, aby jmenovaný do konce srpna ve světle faktu jeho účasti ve FITES v letech 1968-1969 předložil svůj pohled na tehdejší činnost... Jak se tvůrci zachovali, svědčí, že po dalším no-

menklaturním hodnocení v roce 1974 oba z televize odešli. Ocenění Hubačovy tvorby na mezinárodních festivalech v Praze, v Sofii, v Monte Carlu přispělo k tomu, že směl psát jako externista a Jiří Bělka externě režisovat. Po třinácti letech v televizi se Jiří Hubač vydal na dráhu spisovatele „na volné noze“ s nejistou budoucností. Paradoxně to však bylo šťastné rozhodnutí. Měl čas na tvorbu, aniž by splatil sebemenší daň režimu onoho dvacetiletí. Napsal seriály Dobrá voda a Sanitka, těžšíštěm jeho tvorby však byly solitérní inscenace.

Dejme opět slovo autorovi, jehož názory vyslovené před dvaceti lety jsou stále současné: „Seriál je droga, která otupuje citlivost divákovy vnímání a prefabrikovanými myšlenkovými stereotypy nadbíhá jeho lenosti a pohodlnosti... Degraduje televizní drama na ilustrované dovyprávění holých příběhů, které si podřizují psychologii a vývoj postav a ochuzují emocionální a myšlenkovou podstatu her s jediným cílem: vzbudit zájem a napětí – co bude dál? Na druhé straně každý televizní autor se jen těžko smiřuje s pomíjivostí své práce... v žádné jiné oblasti nemá umělecký artefakt tak jepičí život jako právě televizní hra. To je kruté, ale asi i spravedlivá daň, kterou televizní autor platí za tu obrovskou jednorázovou publicitu... Dva-krát jsem tomu seriálovému vábení podlehl. Přitom jsem se velmi snažil vyhnout se schématu a psát jednotlivé díly jako normální televizní hry. Myslím, že se mi to příliš nepovedlo. Ukázalo se, že kdo jednou vstoupí do seriálové řeky, musí plavat podle jejích zákonů. Seriálové vody a jsou zrádné a neúprosné.“

Ani výběr herců nebyl náhodný. Hlavní postavy píšou vždy s představou konkrétního ideálního představitele. Hercova osobnost, jeho tvář, gesto, intonace pomáhá vymezit polaritu postavy, její mnohostranné rozpětí od dobra ke zlu a naopak... spolupráci s režisérem jsem předem podmiňoval splněním mého požadavku a představy. Postavu Šány v Nezralých malinách jsem napsal pro Miloše Nedbalu, pro Karla Högera Listek do památníku, pro Vladimíra Menšíka Ikarův pád a Tažné ptáky, pro Jiřího Bartošku postavu dr. Skalky v Sanitce, Petronia v Hostině, Jindřicha ve Hřbitově pro cizince, pro Jiřínu Jiráskovou hraběnkou v Zámku v Čechách. V divadle pak Dům na nebesích a Generálku pro Jiřínu Bohdalovou. Bez nadsázky mohu říct, že herec je pro mne alfou a omegou autorské práce. Dokladem toho je skutečnost, že po smrti Vladimíra Menšíka, který zemřel krátce před natáčením mé hry Zima poutníků, jsem mnohokrát odmítl návrhy, doporučení a dobře míněné rady, abych souhlasil s přeobsazením je h o role... Stejně tak, když se zdálo, že Jiřina Jirásková nebude moci přjmout roli hraběnkou v Zámku v Čechách, protože bude v daném termínu natáčení mimo republiku, odmítl jsem jakoukoli úvahu o možném přeobsazení... Naštěstí po přečtení scénáře Jiřina Jirásková zrušila zahraniční cestu a všechny své aktivity a roli v daném termínu přijala a skvěle zahrála. Dokonce pak s jistou nadsázkou prohlásila, že ve svém životě hrála desítky filmových a televizních rolí, ale postava hraběnkou byla nejlepší. V této souvislosti nemohu nevpomenout dnes už památná slova Miloše Nedbalu, který po přečtení scénáře Nezralých malin napsal: Postava Šány mne tak nadchla a zaujala, že jsem řekl režiséru Filipovi, že buď tuto roli zahraju, nebo se zabiju. Pro autora není větší odměny než uznání a vděčnost velkého herce...

A spolupráce s režiséry? Jediná jistota v tomto citlivém a komplikovaném vztahu je osobní přátelství. Jen tam je předpoklad vzájemné důvěry, tolerance a v případě neúspěchu i nezbytného povzbuzení. Většina režisérů, s nimiž jsem nejčastěji spolupracoval, patřila k mým přátelům. Ať to byl František Filip, Jan Matějovský, Antonín Moskalyk nebo Jiří Adamec... Spolupráce s režisérem Jaromilem Jirešem na scénáři tragikomického příběhu z plicního sanatoria Učitel tance pro mne znamenala inspiraci i novou zkušenost. Přispěla nemalou měrou k tomu, že jsem v průběhu natáčení vyhověl jeho návrhu, a příběh, který jsem původně napsal pro televizi,

byl po natočení dříve uveden v kinech. Řekl bych, že je to nejosobnější příběh, jaký jsem kdy napsal.“

Autorovou inspirací byl pobyt v plicním sanatoriu v mladých letech.

Z dalších titulů Hubačovy tvorby připomeňme alespoň hry pro Vinohradské divadlo Král Krysa dle románu Jamese Clavella, Komu zvoní hrana dle Ernesta Hemingwaye či Dům na nebesích, psaný pro Jiřinu Bohdalovou. Ale i když občas k divadlu odbočil, vždy se k televiznímu médiu vrátil – napsal Babí léto pro Stellu Zázvorkovou a Vlastimila Brodského, třídílnou dramaturgickou adaptaci románu Sinclaira Lewise Arrosmith, scénář televizního filmu Všichni moji blízcí – dramatické zpracování záchranu židovských dětí sirem Nicolasem Wintonem.

Reprízu uvedla televizní Dvojka v den, kdy se neodvratně uzavřelo dílo Jiřího Hubače. Dodejme, že nositele mnoha cen – kromě zahraničních Trilobita, Českého lva – diváci vyslali do Dvorany slávy...

Odešel mág především televizního média. Nazývali ho králem dramatiky, autorem soucitu, zvláštních lidských osudů. Odešel neoblomně čestný člověk ve zlomech dob, které mu byly vyměřeny, autor kultivované tvorby s propracovanou psychologií vývoje postav, příběhů, mezilidských vztahů, témat, která nepodléhají toku a proměnám časů. V solitérní televizní dramatičce je rozsahem tvorby dosud autorem ojedinělým.

Jarmila Cysařová

Citace Jiřího Hubače převzala autorka ze své publikace *16x život s televizí – Hovory za obrazovkou – FITES 1998*

VŠESTRANNÁ OSOBNOST MARKÉTY FIALKOVÉ

Markéta Fialková (1956 – 2011) vyrůstala v disidentské rodině manželů Němcových. Vzhledem k osobní politické angažovanosti jí komunistický režim znemožnil dokončení právnických studií, která mohla završit až po r. 1989. Podepsala Chartu 1977, spolupracovala s Česko-polskou Solidaritou a Hnutím občanské sebeobrany, chodila do soudních síní, kde soudili odpůrci režimu a informovala o průběhu jejich procesů VONS. Za své aktivity byla několikrát ve vězení.

Po roce 1989 našla uplatnění v diplomacii, v r. 1990 nastoupila na ministerstvo zahraničí a byla na diplomatické misi v Polsku, později v Albánii. Působila také v prezidentské kanceláři na Pražském hradě jako osobní tajemnice prezidenta Havla, byla pozorovatelkou OBSE – v této funkci mj. sledovala průběh voleb v řadě zemí (Bosna a Hercegovina, Kosovo, Gruzie, Makedonie, Černá Hora).

„Každý dobrý, obětavý a činorodý člověk po sobě něco zanechá,“ řekl o ní kamarád z disentu a ministr obrany Alexander Vondra a připomněl, že po Markétě Fialkové zůstalo např. v Albánii Centrum prenatální péče v Tiraně, postavené v rámci české humanitární rozvojové pomoci, o jehož vybudování se zasloužila. Nelze zapomenout ani na její zásluhu v oblasti kultury a při rozvoji kulturní spolupráce v zemích, kde působila. Podílela se např. na vzniku i uvedení česko-albánského filmu Smutek paní Šnajdrové. Markéta Fialková zemřela předčasně letos v srpnu v Tiraně. „Sloužila a pracovala do posledního dechu. Kdyby se aspoň trochu starala o sebe tak, jako se starala o druhé, byla by tu možná ještě s námi...“, napsal Alexander Vondra.

-ap-

ZEMŘEL ZDENĚK MILER

Ve věku 90 let zemřel Zdeněk Miler, výtvarník, a filmař, autor řady animovaných filmů a „otec“ populárního Krtečka. Zřejmě se v naší zemi najde málokdo, kdo by s Milerovými kresbami či filmy nepřišel nikdy do styku, spousta lidí s láskou vzpomíná na dospívání s Krtečkem. A bonus z letošního roku: Krteček se v raketoplánu Endeavour podíval do vesmíru! Jako svého maskota si ho na cestu vzal astronaut Andrew Neustel.

Postav a postavíček stvořil Zdeněk Miler samozřejmě mnohem víc, ilustroval dětské knihy, natočil více než osmdesát filmů pro děti a dva pro dospělé. Mnohým z nás zůstanou v paměti i jeho vyprávění.

Osobnosti Zdeňka Milera se budeme podrobněji věnovat v příštím vydání Synchronu. Teď snad i za vás, čtenáře našeho časopisu, můžeme říci: děkujeme, pane Milere!

-top-

Ve věku 87 let zemřel hudební skladatel Jiří Bažant, autor řady hitů a mimo jiné i muziky ke dvacítce filmů (Dáma na kolejkách, Starci na chmelu), sto čtyřiceti TV inscenacím a seriálům (Tři chlapi v chalupě, Ikarův pád, Pan Tau), stejnému množství snímků animovaných, krátkých a reklamních a zhruba čtyřiceti divadelním inscenacím.

KVALITNÍ FILMY A BOHATÝ PROGRAM NA EKOFILMU 2011

Ve dnech 3.–9. října 2011 proběhl 37. ročník Mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví Ekofilm. Konal se v Českých Budějovicích, Třeboni a Českém Krumlově. Šestičlenná festivalová porota posuzovala 59 soutěžních snímků. Velkou cenu Ekofilmu získal britsko-německý snímek **Království lesa**. Porota ocenila „unikátní a profesionálně dokonale zvládnutý pohled na život v evropských (pra)lesech, zejména smysluplné využití audiovizuálních technologií, sílu příběhu a celkovou atmosféru díla“. Film používající i některé postupy žánrového hraného filmu sklídl ohlas i u diváků.

Cenu za režii dostal film **Ekonomika štěstí** režisérské trojice Helena Norberg-Hodge, Steven Gorelick, John Page, cena za kameru patří filmu **Divoká Skandinávie – Finsko**, který snímali Ivo Nörenberg, Jan Henriks-son, Rolf Steinmann. Cenu studentské poroty získal domácí snímek **Silva Gabreta – jak se rodí šumavský horský les**. Členy studentské poroty oslovil proto, že poutavě a názorně odhaluje procesy probíhající v lese. Mezi oceněnými je tedy hned několik filmů, které se stejně jako letošní ročník festivalu věnují k Mezinárodnímu roku lesů, vyhlášenému OSN. Ministerstvo životního prostředí udělilo svou cenu animovanému filmu **Slovíčka** Marii Procházkové, zaměřenému na dětského diváka. Kompletní seznam vítězů najdete na www.ekofilm.cz.

Další filmy se na festivalu promítaly nesoutěžně v informativní sekci a v sekci „na přání“. Zavedly diváka např. na Šumavu, na Borneo, do Dominikánské republiky a na řadu dalších míst na světě. Festival obohatili svými hudebními vystoupeními Ivan Hlas, Varhan Orchestrovíč Bauer, Jaz-zová sekce OFO a Epoque quartet, Swing Trio Avalon a Jakub Šafir a The Tap Tap. Pilný den měl ve čtvrtek 6. 10. Jaroslav Dušek, který se předvedl v diskusi Člověk, příroda, živé bytosti a kosmos s Tecciztemocem, mladým umělcem z Mexika o odkazu aztécké duchovní tradice a šamanském nazírání světa. Tentýž den zahrál Co nového u výčepu – další variaci na úspěšné autorské představení mladých neslyšících lidí. Následovala beseda s Jaroslavem Duškem, účinkujícími a diváky nejen o českém znakovém jazyce a kultuře neslyšících. Večer zakončil pořad Jaro, léto, podzim života... Varhana Orchestrovíče Bauera a Jaroslava Duška. Vrcholem divadelního programu bylo jednoznačně představení Pátá dohoda v Městském divadle v Krumlově v pátek 7. října.

Festival měl také bohatý odborný doprovodný program, probíhající především na budějovické Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity. Např. Dan Bárta a Aleš Dolný vedli seminář Vážky lesů východního Bornea a představili výstavu na téma vážek. Zajímavý seminář „Péče o lesy v národních parcích ČR“ připravil Radek Drahný (Správa KRNP). Roku chemie se festival věnoval prostřednictvím přednášky či spíše populari-zační show Michaela Londesborougha Chemie v akci.

Pavel Sladký

Porotu tvořili William Parks, americký potápěč a ekolog, Ilja Ruppeldt, no-vozélandský režisér, Osamu Okamura, architekt, šéfredaktor časopisu ERA21, Dagmar Rajčanová, organizátorka slovenského festivalu Enviro-film, prezidentka Ecomove International, Alice Aronová, filmová publi-cistka a David Prudký, producent a publicista.

Pokračujeme ve vzpomínání na zásadní animovaná díla československé kinematografie

JABLOŇOVÁ PANNA

Režie: Břetislav Pojar, výtvarník: Miroslav Štěpánek

Český loutkový film měl v hlavním proudu typickou trnkovskou filmovou školu. Byla inspirována národním charakterem, tradicemi a touhou po zušlechťování.

Jabloňová panna patří do této kategorie. Nádherný název dal pohádce Karel Jaromír Erben. Ani v cizině to nebylo špatně – filmu říkali Lady Jablko.

Mladý král uvidí na lovu kouzelnou jabloň. Její jablko se promění v dívku a on zahoří láskou.

Dívka v jemných vlajících závojech na nahém těle vylétající z pukajícího jablka připomíná zrození Venuše. Ale jabloňovou vílu začaruje čarodějnice...

Smutná, temná pohádka děti moc neosloví, mine asi i dospělí. Ale výtvarná imaginace, husté barvy a ztvárnění loutek uchvátí. Temnosvit filmu fascinuje.

Stylizace loutek je v gotice. Král, to je celý sv. Václav, kníže, patron české země.

Štěpánek měl ojedinělou schopnost skloubit své výtvarné vidění s technologickým pionýrstvím. Byl svěhlavý, ve svých loutkách a v pojetí filmu neústupný, pro studio potízišta. Fenomenálně ovšem, nejen výtvarně, loutkový film obohatil.

Mirka Humplíková

Jakub Bouček, 33

redaktor serveru RadioTV.cz, příspěvatel měsíčníku Strategie. Kromě toho se, ve společnosti Camup Media, věnuje výrobě audiovizuálních materiálů.

KONEC PŮVODNÍCH FORMÁTŮ V ČECHÁCH

Kolik se u nás vlastně vyrábí televizních pořadů? A kolik z nich je prodejných do zahraničí? Kdybychom si dali vedle sebe reálná čísla obou kategorií, počet v Česku produkováných pořadů, které se v zahraničí dobře prodávají, by rozhodně nevyzněl nijak radostně. Z hlediska televizní tvorby je v současnosti náš televizní rybník zkrátka lokálnější než místní rozhlas, a to není pěkné zjištění.

Větší úspěchy byly i za normalizace

Jestli lze něco v době normalizace v rámci filmového průmyslu označit za relativně úspěšné, potom to byl počet filmových a televizních projektů, které díky koprodukcí, především s německými producenty, mířily z tehdejšího socialistického Československa na pomyslný západ. Jistě, pokud nepočítáme „divácké nadšení“ při uvedení Majora Zemana na „ostrově svobody“, nebo mýdlovou Nemocnici na kraji města, týkal se tento úspěch především tvorby pro děti a mládež, ale i to lze považovat za úspěch.

Po listopadu 1989 se tedy dala z hlediska prodejnosti našich audiovizuálních děl čekat jen a pouze světlá budoucnost. Vždyť pokud se prodá díla dala vyrobit za hluboké normalizace, co teprve bez dohledu páně Tomana a jemu podobných. Jenže zázrak se nekonal.

V devadesátých letech, zvláště v jejich první polovině, která byla prošípována satiricko-nevtipnými filmovými pokusy a šíleným televizním experimentováním, ještě nešlo o tak velké překvapení. Každá velká změna logicky vyvolá výrazné vychýlení z běžného chodu věcí a je-li kyvadlo vychýleno výrazně na jednu stranu, při uvolnění se nejprve vychýlí na druhou. Jenže když se zázrak, a to ani malý, nekoná ani po víc než dvaadvaceti letech, už jde o téma k zamyšlení.

Vlastní formát bychom jen tak nenašli

Když se podíváme na současnou televizní a z větší části i filmovou tvorbu, vlastně ani není žádné velké překvapení, že se o tuzemskou produkci v zahraničí nikdo nijak zvláště nepere. Až na občasné, velmi vzácné filmové výjimky, se totiž u nás neprodukuje nic, co by mohlo zahraniční diváky výrazněji oslovit. Filmy nebo seriály postavené na specifickém národním humoru, nebo národní historii malé země totiž lze prodat jen velmi těžko. Reálnou šanci by mohla slibovat televizní produkce, zejména v oblasti zábavných formátů, nebo dokumentárních seriálů, jenže ta se v prvním případě vyhýbá vlastní produkci jako čert kříži a v druhém případě, ale k tomu se ještě dostanu.

Ono je pochopitelně vždy jednodušší sáhnout do kasičky a pořídit vzkoušený a především produkčně připravený formát, který není třeba ladit, ke kterému není třeba vymýšlet grafiku, který je zkrátka připravený na stříbrném podnose, včetně zkušeností s reakcemi jednotlivých cílových skupin. Jenže tato strategie, kterou v hojně míře náš televizní trh praktikuje, v sobě nese i jedno velké mínus. Pokud vyvíjíte své vlastní formáty, může se vám některý z nich nakonec podařit prodat a bude-li úspěšný, tak nejen jednou. Pokud ale sážete pouze na nákup licencí, jediné co prodáte je, zjednodušeně řečeno, reklama.

Nákup úspěšného formátu a prodej reklamy je sice metoda výrazně jednodušší k naplnění finanční rozvahy, než snaha o tvorbu vlastních formátů, jde ale o metodu, která se v dlouhodobém plánu nakonec může ukázat jako velmi krátkozraká. Paradoxně podobně krátkozraká a finančně nebezpečná by ale bylo naopak i spoléhání se pouze na vývoj vlastních formátů. Stejně jako jakýkoli extrém by totiž bylo příliš velkým, v tomto případě finančním rizikem. Ideální je zkrátka vždy kombinace obojího.

Neprodejná dramatická tvorba

Teď jako bych, s mírným věšteckým záchvatem a lá kněžna Libuše, slyšel

námítky, že programová skladba tuzemských stanic přece ani zdaleka nestojí jen a pouze na akvizicích a licencovaných formátech. To je sice pravda, jenže upřímně řečeno, který z pořadů zastupujících původní tvorbu je reálně prodejný do zahraničí?

Podívejme se nejprve na dramatickou tvorbu. Pokud si projdeme byť i ty nejúspěšnější televizní seriály posledních let, tak zjistíme, že se vlastně žádný z nich nedá prodat dál než na bratrské Slovensko. Četnické humoresky, které mohou představovat vrchol seriálové tvorby posledních let, jsou sice pro tuzemského diváka právem neodolatelným lákadlem, které funguje a bude fungovat i po libovolném počtu repríz, ale v zahraničí by naši zidealizované prvorepublikové nostalgii rozuměl jen málokdo.

Podobně jsou na tom i nováčky Comeback, nebo Okresní přebor. V obou případech jde nepochybně o dobře zpracované náměty, které ale mají jeden zásadní problém. Jsou totiž natolik postavené na českých realitách, že by průměrnému Němci, či Polákovi zvedaly koutky jen velmi těžko.

Ještě horší je situace v případě současné jedničky v dramatické veřejnoprávní tvorbě, kterou je seriál Vyprávěj. V tomto případě totiž nejde o původní tuzemský formát, ale o formát vycházející ze španělské předlohy, který pouze prošel detailní lokalizací. U Vyprávěj tedy není už vůbec co prodávat.

Dokumentům by stačilo jen málo

Už jsem krátce zmínil dokumentární tvorbu. Na tu jsme vždy byli právem hrdí a i dnes si zakládáme na tom, kolik máme výborných dokumentaristů. Jenže i přes tyto klady není u valné většiny našich dokumentů šance prodeje na zahraničních trzích. Důvod je vlastně tentýž jako u dramatické tvorby, byť v tomto případě nad ním visí jeden velký otazník. Části dokumentů, respektive především dokumentárních seriálů, které produkuje téměř výhradně veřejnoprávní televize, by se této lokální škatulce mohlo velmi snadno podařit vyhnout, stačila by jen o něco větší finanční injekce a mírná změna koncepce.

Klasickým příkladem může být třeba seriál Pevnosti, který v současné době běží na obrazovce. Nepochybuji, respektive jsem si jistý, že tvůrci tohoto seriálu sledovali v podstatě dobrý cíl. Připravit dokumentární sérii, která by, pokud možno zábavou formou, ukazovala to málo, co z naší vojenské historie opravdu ukázat lze. Jenže pokud výsledek srovnám s libovolným, sebestibějším seriálem na kterémkoli z dokumentárních kanálů, potom Pevnosti působí jako školní cvičení. U tohoto seriálu přitom není k prodejnosti zas až tak daleko. Stačilo by odebrat, možná pouze upravit hrané scénky, přidat trochu dramatickosti a odpárat až přílišné záchvěvy poetiky. Typický divák podobných seriálů je totiž muž nad třicet, který poetice mnoho nedá a zajímají ho fakta a pohledy do míst, kam už se mu z gauče pomalu přestává chít. No a tvůrci tohoto seriálu se mnou asi budou souhlasit, že ani malé navýšení rozpočtu by nebylo až tak od věci.

Teoreticky máme v České republice slušnou šanci vyrábět pořady, které zaujmou nejen domácí diváky, ale i pořady, které zaujmou nákupčí. Máme potenciál i vyvíjet formáty, které by mohly fungovat minimálně v Evropě. Zvláště veřejnoprávní televize, která je bezpochyby naším největším producentem by měla šanci získat tak nejen o něco prestižnější postavení i za hranicemi, ale především i nějaké to euro do prasátka. Zkrátka a dobře, když už něco produkovat, proč to neprodukovat tak, aby se to dalo i prodat. *Jakub Bouček*

Česká radost v českých kinech – to je název distribučního projektu, jehož první ročník už několik týdnů probíhá a snad se ještě dlouho udrží. Partnery projektu jsou distribuční společnost *Verbascum Imago* a *Mezinárodní festival dokumentárních filmů v Jihlavě*. Z toho je patrné, o co jde: několik (v tomto případě pět) snímků, které prošly jihlavským festivalem, se v jednom balíčku dostává do biografů. Kinům byla stanovena pouze jediná podmínka: vybrat si z pěti alespoň tři, a pak už si s nimi můžou dělat co chtějí. V rámci *České radosti* tak můžeme do biografů – či na jiná zajímavá promítací místa – zajít na tyto tituly: *Venku* (režisérky *Veroniky Sobkové*), *Pod sluncem tma* (režiséra *Martina Marečka*), *Em a on* (režiséra *Vladimíra Michálka*), *Rock života* (režiséra *Jana Gogoly ml.*) a *Závod ke dnu* (režiséra *Víta Janečka*).

Dvěma z uvedených snímků se věnují naše recenze.

TMA POD AFRICKÝM SLUNCEM

Jméno **Martin Marečka** je už léta pojmem (nejen) ve filmové dokumentární tvorbě, ač na to autor ještě zdaleka nemá věk (rok narození: 1974). Vládne však nevšední tvůrčí invencí i občanskou aktivitou. Vedle pozoruhodných snímků, které má na kontě, inicioval i několik výrazných společenských hnutí (*Letokruh*, *Jednotka*, *Auto*Mat*), je znám i jako muzikant. Jeho nejnovější snímek **Pod sluncem tma**, který zvítězil na letošním festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě, opět přináší do veřejného prostoru zdánlivě „obyčejné“, ve skutečnosti však naléhavé a svým způsobem i horké téma: smysl a reálné výsledky rozvojové pomoci.

Dva protagonisté filmu, elektrotechnici Milan a Tomáš, instalovali před několika lety v jedné zambijské vesnici solární elektrárnu. Po čase se do Afriky vracejí zkontrolovat, jak slouží – zejména jak pomáhá místní škole, pro niž byla primárně určena. Jsou připraveni opravit případné závady. K jejich výpravě do Zambie se připojil i Marečkův malý filmový štáb. Dvojice techniků na místě zjišťuje závažné problémy. Nic nefunguje, zařízení je zdevastované, porouchané, rozkradené. Nikdo se o ně pořádně nestará – a patrně se ani nestaral hned od začátku, když český tým odjel z dohledu. Přitom vesnice elektřinu potřebuje. Oba rozvojoví experti tedy dělají, co můžou, opravují, záplatují, znovu instruuji domorodce, jak s tím vším zacházet a hlavně jim vysvětlují, že o elektrárnu musí pečovat sami, další pomoc z nebe ani odjinud už nepřijde.

Takto lineárně vyprávěný „děj“ dokumentu ovšem nemůže vystihnout, co všechno autor z tématu vytěžil. Závažné myšlenky (úvahy nad smyslností rozvojových akcí, pochybnosti atd.) týkající se podstaty problému jsou jistě vyjádřeny působivě a čitelně, film však přináší i další přidané hodnoty. Výtečné nápady; schopnost zachytit neopakovatelné okamžiky (např. dobrodružná jízda do města na nákup náhradních dílů, neobratné

zdůvodňování několika televizorů v jedné domácnosti, ač centrální zařízení nefunguje, či oslavné shromáždění na počest Čechů); střetání různých kultur a vzájemné (ne)porozumění; přesvědčivé a přitom půvabně „hravé“ ztvárnění svérázných charakterů obou hlavních hrdinů, z nichž jeden se odreagovává zpěvem, druhý šťavnatými nadávkami. Film zachycuje i úchvatnou poezii místa a času (např. hvězdné africké nebe) – za což patří chvála kameramanovi Jiřímu Málkovi. Cennou devizou snímku je i schopnost nadhledu a humoru, promyšleně dávkované okamžiky odlehčení. Zkrátka dokument *Pod sluncem tma* je ukázkou poctivé, přitom společensky angažované filmařiny.

Agáta Pilátová

ROK ŽIVOTA (ZDALEKA NEJEN) S ROCKEM

Když se sejdou dvě výrazné a sebevědomé osobnosti při tvorbě filmu, může vzniknout zajímavý snímek, sebechválicí reklama nebo zfilmované hádky a pnutí. V případě dokumentu **Rock života** režiséra *Jana Gogoly* mladšího je správně za á. S portrétem *Oldy Říhy*, který je známý především jako protagonista kapely *Katapult*, přišlo na svět dílo, které rozhodně stojí za to vidět, ať už Říhu máme nebo nemáme rádi. Myslím si, že symbióza obou pánů, tedy režiséra i zpívaného, funguje dokonale. Muzikant nedal *Gogolovi* prostor pro přílišnou filmovou sebezprezentaci a vlastní úvahy, pan režisér pak přiměl *Oldu Říhu* se (alespoň občas) skutečně zamyslet a být upřímný. Možná k tomu přispívá i neustále ve filmu kroužící téma smrti. Sám patřím k těm, kterým chování pana Říhy směřující k prosazování vlastního kultu osobnosti často vadí, a proto jsem k filmu přistupoval zdrženlivě, byl jsem zvědavý spíše na film jako takový než na jeho hrdinu. Dokument mě ale zaujal od první minuty. Ba co víc: nové osudy *Oldy Říhy* mě začaly zajímat.

Jan Gogola přistupuje k „legendě“ bez ostychu (kdyby se styděl, nebyl by to *Jan Gogola*), ale také bez náznaku režisérské povýšenosti. Sleduje ho

téměř mlčky (sem tam přihraje trefný dotaz) a charakterizuje ho výstižně, v zásadních situacích a při zásadních úvahách. Navíc v době, která – ať už je to sebevěšší harcovník a suverén – ani pro *Oldu Říhu* nebyla jednoduchá. Nedlouho po smrti Jiřího přezdívaného *Dědka Šindeláře*, jeho celoživotního soupeřníka, zemřel další bývalý člen *Katapultu* *Karel přezdívaný Káša Jahn*. Říha se to dozvěděl těsně před prvním koncertem, který měl vzpomínat na *Dědka*. Koncert tak náhle protínaly vzpomínky dvě...

Trochu cynicky řečeno, *Gogola* si nemohl přát lepší expozici svého snímku – tedy *Dědkův* pohřeb a *Kášův* odchod. Využil toho dobře a v dalších minutách snímek na počátečním napětí nic neztrácí, spíše je rozvíjí a soustřeďuje do osoby *Oldy Říhy*. Všichni lidé okolo Říhovi přihrávají, ovšem středobodem snímku je právě on. A znějící hudba, přestože je jí v dokumentu dost, se stává pozadím. V tom dobrém slova smyslu. *Rock života* není hudebním snímkem; je to film sledující člověka.

Divák, poznává blíže *Oldu Říhu* během hodiny a půl strávené v kině a v mnohém ho pochopí.

Tomáš Pilát

MEDIA Desk Česká republika a Screenleaders EU ve spolupráci s FAMUFestem uspořádaly koncem listopadu panelovou diskusi na téma

AUDIOVIZUÁLNÍ PRODUKCE A DISTRIBUCE V DIGITÁLNÍ ÉŘE: ZMĚNY STÁVAJÍCÍCH OBCHODNÍCH MODELŮ

Pozvání do diskuse přijali Peter Buckingham, ředitel distribuce British Film Institute, Hilary Perkins, producentka hrané tvorby pro multiplatformy Channel 4, Pasa Mustafa, kreativní ředitel TV AppAgency a Philip Pratt, ředitel akvizice a vývoje Jakun Media.

Evropský audiovizuální trh se výrazně mění. Díla v klasickém distribučním modelu stále hůře hledají cesty k divákovi a internet nahrazuje kino a televizi jako hlavní distribuční kanály. Digitální technologie a strmý nárůst počtu uživatelů sociálních sítí zároveň umožňují použití nových marketingových nástrojů, financování a následně i distribuce filmů. Stále více obsahu je také tvořeno a také distribuováno samotnými uživateli. Digitální média vytvořila extrémně soutěživý trh, kde spolu soupeří nepřehledné množství levného a snadno dostupného audiovizuálního obsahu. To mění zavedené obchodní modely filmového průmyslu – klesají ceny minimálních garancí, prodej i půjčování DVD.

Je zřejmé, že v budoucnu bude stále více příjmů filmového průmyslu pocházet z digitální distribuce. Ta umožňuje získat více diváků – nižší náklady umožňují šířit obsah v menších objemech, ale po delší dobu a na více míst, více diváckým skupinám. Digitální technologie tak výrazně rozšiřují možnosti distribuce nejen pro alternativní obsah, ale i pro filmy, které by jinak obtížně nacházely cestu v klasické distribuci. Budoucnost filmu je bez digitálních technologií a jejich využití nejen ve výrobě, ale především v marketingu a distribuci obsahu, nemyšlitelná.

Digitální média však nestojí pouze za změnami v ekonomice filmového průmyslu, ale začínají měnit také filmovou tvorbu samotnou a způsob, jakým k ní diváci přistupují. Stírají se hranice mezi žánry a formáty, vedle tvorby pro jedno médium se začíná prosazovat i tvorba pro více různých platforem současně – tzv. transmédiá. Často se mluví spíše o uživateli než o divákovi a o obsahu než o díle.

Hrozí, že filmový průmysl nedokáže tento nový trend včas využít a čeká ho krize stejného typu, jakou prošel průmysl hudební. Film je však jiný obor a ne všechny analogie může využít. Vzniká tak řada otázek a problémů, které teprve čekají na své řešení. Cílem panelové diskuse bylo najít odpovědi na některé z nich.

Debatu zahájil **Peter Buckingham**, který posledních deset let působil jako ředitel distribuce **Britského filmového institutu**. Ve své prezentaci analyzoval chování a očekávání diváků vzhledem k audiovizuálním dílům. V západní a východní Evropě můžeme pozorovat v posledních několika letech odklon diváků od tradičních platforem, kde konzumovali film. Příjmy ze vstupného do kina sice mírně narůstají, ale přičetl to zejména zvyšujícím se cenám vstupného. Příjmy z půjčování a prodeje DVD naopak strmě klesají – během pěti let až o 30%. Příjmy ze služeb VoD mírně rostou, ale jejich vývoj nespěluje očekávání, která se do nich vkládala před několika lety. Filmů se ale vyrábí stále více a boj o pozornost diváka se přiosťuje. To vede k tomu, že Hollywood dává přednost investicím do osvědčených látek a pro nezávislou tvorbu se finance nenajdou.

Podle výzkumů diváci od filmu očekávají pozitivní emoční zážitky a možnost interakce – zážitku. V době, kdy si lze prakticky odkudkoli stáhnout jakýkoli obsah, získává na důležitosti událost. Podobně jako v hudbě koncerty, u filmu se jedná např. o tajná představení, alternativní program nebo speciální kin – unikátní události, které diváci mohou sdílet a komunikovat o nich. U nás se na tajná filmová představení zaměřilo kino Aero – pod názvem CinemaRoyal.

Radim Habartík, dramaturg kina Aero: „*Se CinemaRoyal máme dobré zkušenosti. Po počátečních rozpacích skupina našich příznivců stále roste a naše poslední představení bylo vyprodané. Diváci respektují dresscode, bez převleku přijdou spíše výjimky. Je to určitě jeden ze způsobů, jak udržovat a rozšiřovat diváckou komunitu.*“

Pro filmový průmysl je proto zásadní vytvořit nový druh poptávky, která není založena pouze na funkci produktu, ale vychází z individuálních a kolektivních aspirací. Koupit chci pouze to, o čem se mluví.

Hilary Perkins, producentka hrané tvorby pro multiplatformy Channel 4 hovořila o proměnách diváckého chování u televizních obrazovek. Diváci už nejsou pouze pasivními příjemci programu, který očekávají v určité době. Novým fenoménem je stažení a sledování celého seriálu najednou např. během víkendu nebo naopak vyhledávání pouze malých úseků kvůli vtipným situacím nebo oblíbeným hláškám.

Hilary prezentovala dva seriály pro teenagery, které vznikly pod jejím vedením – *Skins* a *Misfits*. *Skins* vypráví o partách středoškoláků, které se po několika týdnech měnily, *Misfits* sledovalo skupinu problémových mladých lidí, kteří jsou za drobné delikty odsouzeni k veřejně prospěšným pracím a musí procházet terapií. Pro oba seriály je charakteristické, že kromě klasického televizního uvedení měly i obrovskou online podporu a účast na sociálních sítích. To v dnešní době není až tak ojedinělé, nicméně u zmíněných dvou seriálů byla online část věnována značná pozornost a systematická práce. Během výroby každého seriálu vzniká mnoho zajímavého obsahu, který se běžně k divákovi nedostane, přitom řada diváků jsou nadšení fanoušci seriálu a postav a zveřejnění „nadbytečného obsahu“ velmi oceňují. Právě tito diváci se pak stávají „vyslanci“ seriálů a dělají mu dál reklamu na sociálních sítích. Autoři *Skins* a *Misfits* proto vytvořili nejen profily postav na FB, ale i průvodce jejich stylem, „background“ postav a jejich skutečných představitelů. Obsah byl dostupný na vlastních internetových stránkách, nikoli na stránkách televize. Diváci/uživatelé se mohli prostřednictvím mobilní aplikace stát i jednou z postav s úkoly a bonusy na jednotlivé dny. Velkým lákadlem byl i konkurs na témata k dalším dílům otevřený všem divákům – ti nejlepší se pak stali součástí scénaristického týmu a připravovali další epizody. Seriál *Misfits* zaznamenal 50% konverzi diváků od televize k on-line sledování, což je unikát – obvyklá míra této konverze se pohybuje okolo 3%. Hilary zmínila i to, že pro tvůrce samotné je možnost pracovat pro různé platformy zajímavá – psát kratší útvary, udržet profil postavy i prostřednictvím zpráv na Twitteru apod.

Pasa Mustafa, kreativní ředitel TV AppAgency, má přes 10 let zkušeností jako producent, distributor a strategický konzultant pro digitální platformy a obsah. Více než 8 let vedl digitální divizi ve společnosti Endemol UK a celosvětové digitální aktivity v Endemol International. Za svou práci získal řadu prestižních ocenění – Webby za hranou tvorbu, Mobile Marketing, Broadcast Digital, a nominace na ceny Bafta a Emmy. Jeho prezentace představila průřez deseti lety počátků a vývoje tvorby (většinou komerčních programů) pro různé platformy – vůbec prvním takovým programem pro více různých platforem byl úspěšný formát *Big Brother* na počátku tohoto desetiletí. První sérii chtělo sledovat tolik diváků, že poptávka způsobila kolaps internetu ve Velké Británii, při druhé již bylo možno hlasovat prostřednictvím SMS, v roce 2004 vznikl *Salon* – reality show z prostředí kadeřnického salonu, která byla streamovaná na mobilní telefony, v roce 2006 – *SignsofLife* – největší interaktivní pořad z dílny BBC, přes první interaktivní reality show pro mobilní telefony *Sugababes*, v roce 2008 *O2* spustil *Cell* – první blockbuster vyrobený pro mobily a prodal se do Sony Pictures US a Fox International. V roce 2009 vznikl *Gap Year*, který měl na platformě *BEBO* 19 milionů zhlédnutí. *Cell 2* se vysílala ve 12 zemích a vznikl *Beat* – první hudební magazín, který se vysílal na sociálních sítích – zaznamenal 12 milionů zhlédnutí a 90% interakci diváků. Tyto programy

se snadno financovaly z reklamy a productplacementu, který je v řadě zemí v televizi zakázaný, na internetu však tento zákaz neplatil.

Během diskuse se narazilo i na problém financování méně komerční transmediální tvorby. Tato tvorba je stále v počátcích a ve stádiu experimentování, proto najít financování z veřejných nebo soukromých zdrojů je poměrně obtížné. Hillary Perkins uvedla, že tvorba programů Skins a Misfits byla financována z televizního rozpočtu, podobně postupují televize i v dalších zemích. Určité fondy má například francouzský filmový fond CNC. „Poměrně výraznou podporu transmediální tvorbě a novým distribučním platformám poskytuje i program MEDIA“, říká ředitelka české kanceláře MEDIA Desk Daniela Staníková. „Lze zde získat peníze na vývoj her a obsahu pro další platformy, včetně mobilních aplikací – pokud tento obsah nějak navazuje na audiovizuální dílo. MEDIA podporuje i řadu evropských VoD platform a jejich rozvoj – u nás je to např. VoD portál DocAlliance.“, dodává.

Posledním mluvčím byl Philip Pratt – ředitel akvizice a vývoje Jakun Media. Jakun funguje jako distributor, poskytovatel práv i producent obsahu pro digitální média. Jakun spolupracuje s širokou sítí poskytovatelů audiovizuál-

ních mediálních služeb – Deutsche Telekom, Vivendi Mobile Entertainment a pro SiebenSat1. Philip Prat hovořil o možnostech online distribuce již vyrobených filmů, svá tvrzení demonstroval na příkladu distribuce dokumentu o lidech, kteří vytváří v Berlíně grafity. Konstatoval, že hlavním místem pro sledování obsahu z VoD platforme stále zůstává osobní počítač.

„O vašem filmu se musí mluvit – kdekoli. Na Facebooku, na mySpace, mezi studenty, v kavárně. Tak jedině bude váš film existovat,“ zakončil Peter Buckingham celou debatu.

O vyjádření na téma internetová distribuce filmů v Čechách jsme požádali také Dianu Tabakov, manažerku akvizice DocAlliance.com: „Samotná internetová distribuce filmů, jako je například náš portál DocAllianceFilms, s těmito nástroji pracuje denně a dostává se tak ke konkrétním cílovým skupinám. Neznám ještě mnoho cross-platform projektů na našem území, producenti však již velice dobře ví, že internetová distribuce (VoD) je jednou z možných cest pro jejich film a začínají s tím počítat již při vzniku filmu. Diváci v Čechách si již zvykají využívat legální online platformy. Zbývá ještě, aby byli také ochotní zaplatit ony symbolické poplatky.“

Gabriela Zajícová

STUDIO FONTÁNA NABÍZÍ SLUŽBY (NEJEN) FILMAŘŮM

Studio Fontána vzniklo v roce 1991 původně jako hudební studio a po vstupu soukromých televizí na český trh rozšířilo svoji činnost o dabing a výrobu rozhlasových a televizních spotů. V současné době má Studio Fontána tyto hlavní sféry své činnosti:

Studio Fontána produkce: zajišťuje výrobu televizních a rozhlasových spotů, audiovizuální postprodukcí, dabing, požizování hudebních nahrávek, mastering, hlasový casting, přepisy, komentáře pro výstavy, módní přehlídky, naučné filmy, hlášení pro hypermarkety a supermarkety, obchodní domy, ozvučení telefonních ústředí, český dabing pro počítačové hry. Rozhlasové spoty vyráběné ve studiu: Obchodní centrum Šestka, Honda CR-V, Ryba domácí, Spy, Cosmogirl, Dieta, Maminka, Autocar, FHM, Esquiere, Top Gear, Speed atd. Televizní spoty ozvučené v našem studiu: Honda, Rauch, Kudy z nudy, Apetito Supercremo, Bohemia Chips, Centrum.cz, Česká spořitelna, Danone, Datart, Fabio Fest, Ford, Reiffeisen stavební spořitelna, Škoda auto, Unicef, Vodka 42, Moje psychologie, Maminka a další. Počítačové hry nadabované v našem studiu: Zaklínač, série Colin McRae Rallye, Juiced, Stalker, Barbie, Caesar IV, Heroes V a další.

Fontana music library – centrální zvuková banka pro ČR a SR. Dodává licencovanou produkční hudbu pro výrobu audiovizuálních programů, rozhlasových a televizních spotů, reklamy na internet, filmů atd. Obsahuje hudbu všech hudebních žánrů, od folkové přes chill-out, dance, rock, pop, filmovou hudbu až po hip-hop, jazz, autentické a syntetické zvukové efekty, znělky, tečky, předěly, etnickou hudbu z celého světa. Studio Fontána v České republice exkluzivně zastupuje více než 50 zahraničních hudebních knihoven, např.: BOOSEY&HAWKES, FOCUS, ABACO, BOOM!, (GB) SONOTON (D), MUSIQUE & MUSIC, ENCORE MERCI (FR), DENNIS MUSIC (NL), PRIMROSE, SOUNDIVA (IT), WESTAR MUSIC LIBRARY (Kanada), GROOVE ADDICTS, 615 MUSIC LIBRARY, VTOWN CARTEL,

SONGS TO YOUR EYES, URBAN NINJAS (USA), IMAGE LIBRARY (AUS), GROOVERS MUSIC LIBRARY (JPN), CUTE MUSIC (JAR)... Zároveň produkuje dva vlastní labely – FONTANA a SPRINT MUSIC LIBRARY, které exportuje do více než 30 zemí světa. Hudba z vlastních i zastupovaných knihoven se objevila v řadě známých reklam (Ford, Danone, Datart, Opavia, ING Bank, CK Fischer), pořadech (Ordinace v Růžové zahradě, Cestománie, AutoMotoRevue) a celovečerních filmech (Nestyda, Václav, Oko ve zdi, Účastníci zájezdu, Ženy v pokušení) a používají ji pro výrobu např. Česká televize, Nova, Prima... Studio Fontána nabízí rovněž doplňkové služby a to výrobu komponované hudby na zakázku pro speciální účely zejména celovečerní filmy, seriály; dále pak vyhledávání hudby na internetu pomocí zadaných kritérií, včetně návrhů na ozvučení příslušného audiovizuálního díla. Tento systém je využíván profesionály na celém světě, vy jej můžete vyzkoušet na www.sonofind.com.

InMusic – speciálně vyvinutý hudební přehrávač, který pomáhá podnikání. Ve většině kaváren, hotelových prostor, posiloven a nákupních center hraje několik málo CD stále dokola nebo dokonce rádio. Jejich majitelům se nabízí jedna z možností, jak dotvořit atmosféru svého podniku hudebním podkresem, který neruší. InMusic, sestávající ze softwarového přehrávače, tematických playlistů a případně i mininotebooků pro jejich přehrávání, umožňuje nastavit sled skladeb podle vlastního výběru. Po prvním nastavení funguje bez nutnosti zásahu uživatele. Mezi skladby lze vložit také vlastní reklamu nebo sdělení pro zákazníky.

Více informací najdete na webových stránkách www.studiofontana.com.

Zdeněk Nedvěd

Kontakt: Studio Fontana spol. s r.o.

V Podvrší 1, 182 00 PRAHA 8

tel, fax: +420 266 711 432, mobil: +420 602 411 210

www.studiofontana.com, library@studiofontana.com

ZÁKON NA CESTĚ DO VLÁDY

Léta připravovaný zákon o kinematografii má, jak se zdá, naději na brzké jednání a schválení. Jak Synchronu sdělil tiskový mluvčí Ministerstva kultury ČR Jan Cieslar, „do konce listopadu, nejspíše začátkem prosince 2011 opustí návrh zákona ministerstvo a zamíří do vlády.“ Dle zkušeností s legislativním procesem by měl přijít na pořad jednání vlády cca v lednu příštího roku.

Tehdejší ministr kultury Jiří Besser ovšem soudil – mj. i na 44. čtvrtletníku FITESu v září letošního roku – že „během listopadu bude zákon pro-

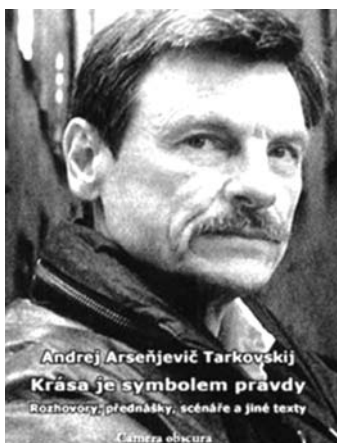
jednán ve vládě... Čili předpokládám projednávání ve Sněmovně koncem letošního roku nebo nejdříve začátkem příštího roku.“ (Citát ze záznamu 44. čtvrtletníku z 19. září 2011.) Byl to poněkud optimistický předpoklad, nicméně pokud se podaří dostat zákon na jednání vlády aspoň v lednu a do Sněmovny o měsíc či dva později, pořád by se stihl předpokládaný termín platnosti – 1. 1. 2013.

Takže držíme hladkému sprintu a vítěznému finále zákona o kinematografii palce!

-ap-

(Pozn. po uzávěrcce.: Ověřili jsme si, že návrh zákona skutečně opustil ministerstvo kultury a zamířil do vlády. Mezitím sice ministr Besser na svou funkci rezignoval a máme nového, věříme však, že to projednání a schválení zákona významně nezdrží.)

V NAKLADATELSTVÍ CAMERA OBSCURA VYŠLO DRUHÉ, AKTUALIZOVANÉ VYDÁNÍ KNIHY ANDREJ ARSEŇJEVIČ TARKOVSKIJ: KRÁSA JE SYMBOLEM PRAVDY

Obsahuje rozhovory, eseje, přednášky, korespondenci, filmové scénáře a jiné texty z let 1967 – 1986 a bohatý doprovodný aparát. Z ruských, polských, francouzských, anglických a italských originálů přeložili Miloš Fryš, Jaromír Blažejovský, Jiří Houdek, Galina Kopaněvová, Petr Janyška, Eva Soukupová, Martin Skořepa, Josef Fryš a Petr Gajdošík. Vybral a uspořádal Miloš Fryš (Jaromíra Zástěry 539, Příbram; milosfrys@seznam.cz). Další informace o knize, dalších zajímavých filmových titulech nakladatelství a možnostech objednávek získáte na webové adrese cameraobscura.wz.cz. -top

GUSTAV MACHATÝ: TOUHA DĚLAT FILM

Mgr. Jiří Horníček (*1966), filmový historik v Národním filmovém archivu v Praze. Vydal Host Brno, 280 stran, včetně ilustrací ze sbírek NFA.

Podtitul knihy *Osobnost režiséra na pozadí dějin kinematografie* je charakteristikou obsažného díla; je to nejdůkladnější text, který kdy byl u nás napsán o jediném tvůrci (filmovém herci, scénáristovi, režisérovi a filmovém pedagogovi) Gustavu Machatém (1901–1963).

Knihla provází průkopnickými léty českého filmového podnikání 1898–1920, v nichž jde mj. o založení filmové firmy Geem-film a o počátky formování českého filmového průmyslu v letech 1920–1927. Na začátku zmiňuje Machatého cestu do Hollywoodu, kolem jehož pobytu (podle některých pramenů tam pobyl do roku 1924) vzniklo více verzí. Rozhodující však bylo, že po delších průtazích a jakémsi

„filmovém půstu“ se mohl Gustav Machatý uplatnit doma až v roce 1926. Tehdejší dobová filmová inzerce uváděla, že film podle slavného románu L. N. Tolstého *Kreutzerova sonáta* Gustava Machatého – prvního českého režiséra, který získal zkušenosti v ateliérech americké firmy Universal v Hollywoodu, je „českým filmem technické dokonalosti na výši zahraniční světové produkce“.

Machatému bylo teprve 25 let, když už měl za sebou obstrukce cenzury, problémy s ruským překladem včetně soudního sporu a publicitu, zaštiťující se normami vládnoucí společenské morálky na jedné straně, ale také uznání za filmové dílo, které „dostal do rukou tentokrát režisér, který ví, co je film. Udělal dobrou věc – a nejen vzhledem k českým poměrům“, jak uváděl recenzent Lidových novin.

Kreutzerova sonáta zaznamenala úspěch, byla prodána do Německa, v Anglii ji označili za pozoruhodné dílo mezinárodní úrovně. Specifické okolnosti jejího uvedení do amerických kin způsobily, že film byl představen jako dílo německé výroby (vzhledem k podílu německé obchodní distribuční společnosti a její pozici na zámožském filmovém trhu).

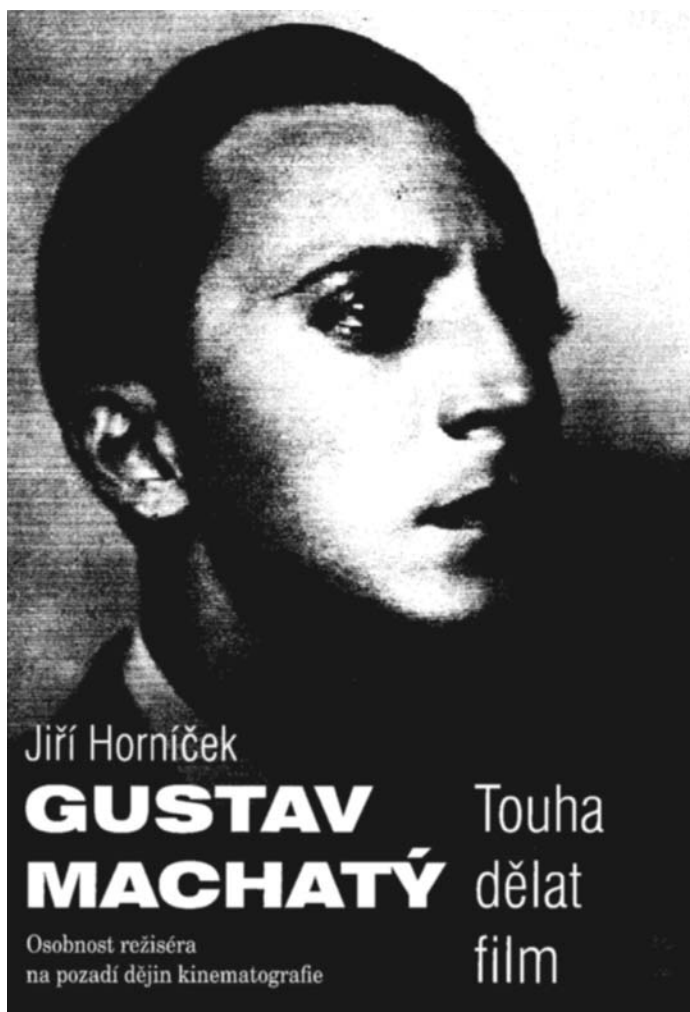
Rok 1927 popisuje autor monografie v kapitole *Provincialismus české kinematografie*. Uvádí zejména polemický článek jiného českého výrazného režiséra Karla Lamače (1897–1952) v časopise *Kino* pod názvem „Co schází českému filmu?“ V té souvislosti jsou pozoruhodné údaje o nevyváženosti zisků, plynoucích pro českou a zahraniční produkci, přičemž značný zájem českých diváků byl o české filmy. Autor knihy velmi podrobně rozebírá celkovou situaci včetně dobového fenoménu – „kondelíkovštiny“ (filmy podle Ignáce Hermanna).

V téže době Gustav Machatý natočil komedii *Švejk v civilu* podle románu Jaroslava Haška a další režiséři tři roky po Haškově smrti uvedli do kin tituly *Dobrý voják Švejk*, *Švejk na frontě* (Karel Lamač) a *Švejk v ruském zajetí* (Svatopluk Innemann).

Pouze Gustav Machatý přistoupil na původní záměr výrobců, proklamovaný sloganem „Není to Švejk lokální, ale Švejk světové úrovně, výpravny, přepychový a vtipný“. Popularita Haškovy figurky, zosobněná na divadle i na plátně oblíbeným hercem Karlem Nolem, vnesla do českých poměrů jiný rozměr. Od jiných adaptací se Machatého film o Švejkovi lišil nejen absencí vlídného portréru českého maloměšťáctví, ale především nezvykle vynalézavou, propracovanou formou a vytříbeným režijním stylem.

Léta 1927–1925 znamenají éru filmové moderny. Autor knihy si všímá kriticko-teoretických reflexí kinematografie na stránkách časopisů a publikací (*Host*, *Pásmo*, *Almanach Devětsilu*, *Disk*), založení *Klubu za nový film*, jehož prohlášení publikoval další časopis *Český filmový svět*. Mezi jeho signatáři byly osobnosti jako Karel Teige (1900–1951) a Jindřich Honzl (1894–1953). V jejich blízkosti se pohyboval i Gustav Machatý.

Ten do svého nového filmu *Erotikon*, jemuž je v knize věnována právem podstatná část pozornosti autora i kritiky, vložil maximum svého uměleckého talentu a také obchodní intuice. Viděl svou kariéru budoucnost

především mimo hranice čs. kinematografie. Film obsahoval vše, co si režisér představoval (e – elegantní muži, r – rozkošné ženy, o – originální děj, t – technická dokonalost, i – internacionální obsazení, k – krásná fotografie, o – ojedinělá režie, n – nádherná výprava).

V r. 1929 viděli film diváci v Německu, Rakousku, Holandsku, Francii, Norsku, Dánsku, Švédsku, v Rumunsku, Polsku a Maďarsku. Přitom šlo o film němý, teprve s odstupem pěti let v roce 1933 nechala společnost Kinofilm ozvučit.

Česká filmová společnost A – B s vůdčí osobností nejúspěšnějšího českého filmového podnikatele Miloše Havla (1899 – 1968) vstoupila do zvukového filmu (1929–1932) s moderním ateliérem a záznamovým zařízením. První zkušenosti v Biu Lucerna byly povzbuzením pro vznik dalších studií a kinosálů. V hektickém rozvoji kinematografie ve světě dokázal český film držet krok s nejvýspějšími zeměmi filmové Evropy.

Horníček věnuje pozornost novému Machatého filmu *Extáze*, jehož cesta před vstupem do kin byla velmi složitá, spojená s mnoha střety a slovními útoky. Snímek se stal se mezinárodně úspěšným v letech 1932–1936.

Režiséru se tu zdařilo realizovat své představy vyjádřené v časopisu *Žijeme* r. 1932 v článku „Co s českým filmem“: „Nový film musí vytvořit spolupráci čtyř faktorů: fotograf, komponista, zvukový inženýr a režisér. Každý musí mít na mysli jediné spojení obou pojmů – aby žádná složka neměla primát, aby neexcelovala sama pro sebe... a tak bude dosaženo prvního stupně, kam film patří...“

Extáze způsobila světovou senzaci na filmovém festivalu v Benátkách.

Odtud vedla cesta Gustava Machatého do USA, kde zakotvil ve službách

Metro – Goldwyn – Mayer. Provázela ho vynikající pověst, pomineme-li rozporuplnost jeho osobnosti, ne vždy vyrovnanou povahu, která se promítala do režijní práce i do osobního života.

Po návratu do vlasti v roce 1946 zjišťuje, že filmové odvětví je pod kuratelou komunistického ministra Václava Kopeckého (1897–1961). Ještě před převzetím moci v únoru 1948 už někteří tvůrci produkovali „nezávadná díla“. Příkladem byl třeba film Františka Čápa (1913–1972) *Bílá tma*, po němž následovala doživotní emigrace (v Německu a Jugoslávii). Gustav Machatý prošel labyrintem klamných příslibů a nedodržených závazků, jakoby si neuvědomoval důsledky ideologického podmanění filmu státem, marně se dožadovat přimluvy pro svůj nový film u Vítězslava Nezvala, básníka již tehdy prorežimního (1900–1958).

„Nelze jednoznačně stanovit“, píše Jiří Horníček v závěru své knihy, „zda pobyt na přelomu 1949–1950 měl sloužit jako předběžný průzkum možností pro budoucí práci, nebo už Machatý s návratem do Los Angeles, kde zůstala jeho manželka, přišel nepočítal.“ Po smrti své první ženy Marie Rayové se vrátil do Mnichova a uplatnil se především prací pro rozhlasové vysílání Svobodná Evropa a psaním divadelních her pro Bayerischer Rundfunk. Podařilo se mu ještě dvakrát navštívit mezinárodní filmový festival v Karlových Varech (1957 a 1960).

Gustav Machatý se stal významnou průkopnickou osobností nejen ve své zemi, ale výrazně ovlivnil i dějiny světového filmu. Jiřímu Horníčkovu se podařilo nahlédnout do mimořádně pestrého filmařského života a díla tohoto tvůrce s důkladností, hloubkou a v širších souvislostech.

Miroslav Síg

JAK SE BRITSKÁ TELEVIZE VYPOŘÁDÁVÁ S HISTORIÍ

Televizní programy o druhé světové válce patří v Británii k nejpoulnějším. Je-li ohlašován pořad s Hitlerovým jménem v názvu, předem je zajištěna vysoká sledovanost. H-Channel, History Channel (jemuž se přezdívá „Hitler Channel“) odvysílal stovky britských programů inzerujících fůhrerovo jméno, a zajistil si tak oddanou obec diváků.

Není divu, že dokument *Hans Litten versus Adolf Hitler*, příběh o mladém advokátovi, jenž se v roce 1931 utkal s Hitlerem u berlínského soudu, tu vzbudil velký zájem a ohlas. *Hans Litten versus Adolf Hitler: To stop the Tyrant (Hans Litten versus Adolf Hitler: Jak se zbavit tyrana)* a televizní hra *The Man Who Crossed Hitler (O muži, jenž se utkal s Hitlerem)* byly dva pořady vyrobené nezávislou společností Hardy Pictures, které uvedla BBC TV 2. Televizní drama se vysílalo v neděli 21. srpna 2011 (výročí sovětské invaze do ČSR bylo letos opomínuto) a po týdně následoval dokumentární film.

Tyto dva programy o odvážném právníkovi, který poznal dříve než mnozí, jak nebezpečná je Hitlerova demagogická hra a jak krutí jsou jeho nacističtí ozbrojenci, nejenže vyprávěly o tragickém osudu Hanse Littena, ale také osvětlily pozadí jeho života: politický boj mezi levicí a nacisty odehrávající se v složité a často nepřehledné situaci, ve které se Německo ocitlo na začátku třicátých let. (Po Hitlerově nástupu k moci byl Litten okamžitě zatčen a z pekla koncentračních táborů se nikdy nevrátil, v roce 1938 spáchal v Dachau sebevraždu.)

Britští televizní recenzenti tento nový, racionálnější přístup k historickému programu ocenili. Týdeník *Observer* napsal: „Pořad nám díky autentickým svědectvím i mihotavým archivním filmovým úryvkům nabídl širší obraz. Ukázal Hitlerův vzestup, kdy již odvrhl své lederhosenové období a zahájil kampaň za dobytí Berlína, jenž byl tehdy nebezpečnou metropolí umělců, myslitelů, homosexuálů, Židů a komunistů. A dověděli jsme se, odkud hnědé košile braly rozumy a jak se jim dostaly do rukou Mausery; také o tom, jak Hitler nejprve okouzluje své politické odpůrce, a poté se jich zbavil. Viděli jsme pálení knih za zvuků řízných dechovky.“

Dramatická televizní hra a dokumentární film se doplňovaly. Soudní utkání mezi Hitlerem a Littinem – to byl námět televizního dramatu; umění tu přitom suplovalo realitu, protože žádný filmový záznam o Hitlerově soudu nebyl pořízen. Ed Stoppard (syn dramatika Toma Stopparda) zde přesvědčivě ztělesnil Hanse.

Dokumentární pořad se soustředil na politickou historii. Zde bylo možno využít spousty autentického obrazového materiálu: existují filmy, dokonce i barevné, fotografie, plakáty. Ale hlavně tu hovořili historici a svědkové událostí, kteří byli u toho: Devadesátiletý berlínský komunistický funkcionář ve svých výpovědích vylíčil, jaké to bylo žít v dělnické čtvrti denně ohrožované nacistickými nájezdy. Pamětnice vyprávěla o večeru, kdy nacisté v centru německé metropole pálili zkonfiskované knihy. Interview ilustrovaly známé záběry, jež již byly často použity, ale když je komentoval očitý svědek, který tam ve světle plamenů začal tušit, čeho jsou nacisti schopni a co bude následovat, bylo to dojemné a hrozné zároveň. *Financial Times* napsaly: „Snímek *Muž, jenž se utkal s Hitlerem* nabídl nepřekráslený, střizlivý obraz soudního procesu, v němž se projednávalo násilí a bitky vyprovokované SA, ve kterém Litten, povolal Hitlera jako svědka... Dramatické vylíčení tohoto příběhu ukázalo, jak by se televizní drama mělo dělat. Byl to vzor dobrého vkusu, kde se neplytvalo slovy.“ Kritici nicméně dávali přednost dokumentárnímu filmu: „Ukázal pravdu, která je strašnější, strašidelnější než jakékoli drama,“ konstatovaly *Financial Times*.

V těchto dvou pořadech se britská televize vydala na území, na něž se pořady s „hitlerovským“ námětem dosud neodvažovaly. Druhá světová válka, jak poznamenal britský historik Tony Judt ve svých *Poválečných dějinách*, byla pro většinu Britů bojem mezi Německem a osamocenou Velkou Británií, Britové z něj vyšli triumfální a prokázali, že jim vždy šlo o pravdu a spravedlivost.

Triumfální Británie a poražený hitlerovský tyran je přijatý a zažitý vzorec. Avšak televizní pořady, ať již dokumenty či zdramatizované příběhy, postavené na této premise, se budou čím dál tím více jevit jako příliš schematické a zjednodušující.

Signalizovaly programy o Hansu Littinovi posun v žánru historických pořadů o druhé světové válce? Teprve budoucnost ukáže, zda tento racionálnější a komplexnější přístup k historickým programům přijme britská televize za svůj.

Anděla Špindlerová, Londýn

AniFest představil českou animaci ve Francii a v Polsku

V jihofrancouzském městečku Aubenas se představila pětice českých animátorů, kteří se tu zúčastnili 13. ročníku festivalu Setkání evropského filmu (20.–27. listopadu). Michal Žabka, Aneta Kýrová, Lucie Sunková, Libor Pixa a Jaromír Plachý doprovodili uvedení několika filmů z projektů Nová vlna české animace a Nultá léta, které sestavili dramaturgové českého festivalu AniFest.

Výběr reprezentuje nástup nové generace autorů animovaných filmů, kteří studovali v letech 2000–2010. Diváci shlédli starší Žabkův loutkový snímek Paní G., kreslenou grotesku Anety Kýrové Chybička se vloudí, velký ohlas měla animovaná malba Lucie Sunkové, která před lety adaptovala povídku Jiřího Suchého Pelargonie. Francouzské publikum ocenilo i krátký kombinovaný snímek Libora Pixy Graffitiger, který byl nominován na Oscara.

„Byli jsme očiřarování výběrem české animace, která nás přesvědčila o tom, že přes všechny problémy jste schopni pokračovat ve vašich tradicích,“ uvedl ředitel festivalu Didier Besnier.

„Co může zaujmout za hranicemi, jsou stále originální, autorské filmy, které nejsou pouhými kopiemi zahraničních formátů,“ tvrdí koordinátor projektu Michal Procházka. „Podobné osobní prezentace mohou přiblížit domácí tvůrce k mezinárodním projektům, aby si jejich talentu všimnuli i zahraniční autoři, producenti, případně koproducenti. Krátká metráž a mladé, náročné školní filmy jsou také vhodné pro to, abychom se připomínali v rámci evropského prostředí,“ uzavírá Procházka.

Festival nabídl AniFestu nejen tento retrospektivní program, ale připravil pro české tvůrce řadu vystoupení a setkání s publikem (viz foto). Čeští animátoři tak mohli demonstrovat svoje techniky i postupy práce v rámci celého večera na festivalu, ale i v rámci místního rádia Frekvence 7, denního tisku a reportáží televize France 3. Mladí autoři se také setkali se svými kolegy ze slavného studia Folimage.

Současnou českou animaci představil AniFest i v rámci festivalu Animation Now!, konaném od 7. do 11. prosince v polských městech Gdyně, Sopoty a Gdaňsk. Přehlídka severopolského „trojměstí“ nabídla vedle mezinárodní soutěže i retrospektivu Nultá léta. Zároveň náš mezinárodní festival pomohl zorganizovat dva třídenní workshopy tradičních technik animace pod vedením českých filmařek a animátorek. Loutkovou animaci učila v gdyňském kulturním centru PPTN Lenka Křížová, workshop malby na skle vedla Lucie Sunková.

Festival dále představil ve spolupráci s AniFestem letošní animovaný titul Autopohádky, producent Martin Vandas vedl na místě masterclass věnovaný historii celého projektu loutkového Fimfára, jehož třetí díl Fimfárum – do třetice všeho dobrého byl rovněž zařazen do programu. Na festivalu také vystoupila brněnská skupina animační performance Mateřídouška, přehlídka PAF Olomouc připravila pro polský festival program experimentálnějších filmů a audiovizuálních konceptů české animace.

Marie Heřmanová, AniFest

AFO
academia film olomouc

Již 47. ročník Mezinárodního festivalu populárně-vědeckých filmů Academia film Olomouc se bude konat od 17. do 22. dubna 2012. Součástí festivalu je tradičně česká a světová soutěž o nejlepší populárně-vědecký film. **Uzávěrka přihlášek je v pátek 13. ledna 2011.** Více informací naleznete na www.afo.cz.

www.rwe.cz
www.filmovanadace.cz

Odcházení

Ve stínu

Nickyho rodina

Čertova nevěsta

Muži v naději

RWE – ENERGIE ČESKÉHO FILMU

Jak se krotí krokodýli, Raffáci, Účastníci zájezdu, Grandhotel, Bestiář, Gympl, Medvídek, Nejkrásnější hádanka, O rodičích a dětech, Tobruk, Nestyda, Líbáš jako Bůh, Oko ve zdi, 3 sezóny v pekle, Katka, Ženy v pokušení, Kuky se vrací, Nickyho rodina, Román pro muže, HLAVA – RUCE – SRDCE, Odcházení, Čertova nevěsta, Muži v naději, Ve stínu

37. Letní filmová škola
Uherské Hradiště 2011

CENY
ČESKÉ
FILMOVÉ
KRITIKY

RWE
The energy to lead

Karlovy Vary
International Film Festival

Filmová nadace
RWE & Barrandov Studio